

PRZYRODA PARKÓW
KRAJOBRAZOWYCH
PODKARPACIA

TOM I
MOTYLE DZIENNE

PRZYRODA PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH PODKARPACIA

TOM I
MOTYLE DZIENNE

PRZEMYŚL 2019

Tekst
Dariusz Kozik
Recenzja
dr inż. Tomasz Jaworski

Zdjęcia
Grzegorz Gust (GG)
Małgorzata Hoppe (MH)
Dariusz Kozik (DK)
Ewelina Krupa (EK)
Jarosław Potapowicz (JP)
Maciej Sebastianka (MS)
Mariusz Wiech (MW)
© lifeonwhite / Bank zdjęć Photogenica

Zdjęcia na okładce: Dostojka łatonia (*Issoria lathonia* L.)
i Rusałka kratkowiec (*Araschnia levana* L.) – autor Grzegorz Gust

© Copyright by Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu, 2019

ISBN 978-83-66309-13-5

Realizacja wydawnicza
WYDAWNICTWO
EDYTORIAL
35-614 Rzeszów
ul. Św. Kingi 20/70
tel. +48 730 999 731, 730 999 732
e-mail: redakcja.edytorial@gmail.com
www.edytorial.com

SPIS TREŚCI

.....

WSTĘP	7
BIONOMIA MOTYLI	9
ROLA MOTYLI W PRZYRODZIE ORAZ ICH OCHRONA	10
KIEDY MOŻNA SPOTKAĆ NAJWIĘCEJ GATUNKÓW MOTYLI?	12
ŚRODOWISKO WYSTĘPOWANIA I ROŚLINY ŻYWICIELSKIE.....	14
1. LASY I DROGI LEŚNE.....	14
2. ŁĄKI	17
3. ZADRZEWIENIA ŚRÓDPOLNE, PRZYDROŻNE I ŁĄKOWE.....	17
4. TORFOWISKA	19
CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH GATUNKÓW	21
LITERATURA.....	104

Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyśle administruje pięcioma parkami krajobrazowymi. Są to: Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Park Krajobrazowy Gór Słonnych, Południoworoztoczański Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej oraz Park Krajobrazowy „Lasy Janowskie”. Obszary te charakteryzują się bogatą mozaiką siedlisk i wysoką różnorodnością biologiczną.

Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego powstał w 1991 roku. Jest jednym z największych parków krajobrazowych w Polsce (powierzchnia 60 561 ha). Obejmuje wysunięty na zachód fragment Karpat Wschodnich. Obszar ten charakteryzuje mocno urozmaicona rzeźba terenu. Lasy zajmują 64% powierzchni Parku. Najcenniejsze z nich to lasy jodłowo-bukowe, grądy oraz łągi i olsy. Tutejszy krajobraz harmonijnie wypełniają ekosystemy polne z zadrzewieniami, zbiorowiska łąkowe, leśne oraz siedliska wodne. Osobliwościami są murawy kserotermiczne oraz torfowiska. Ze względu na różnorodność siedliskową i duże walory przyrodnicze łąk, które poprzecinane są licznymi remizami bogatymi m.in. w śliwę tarninę, głóg, dziką różę, istnieją tu korzystne warunki dla bytowania wielu gatunków fauny (w tym również motyli).

Park Krajobrazowy Gór Słonnych (od 1992 r.) obejmuje północne fragmenty Gór Sannocko-Turczańskich przechodzących w Pogórze Przemyskie. Grzbiety górskie (najwyższy Dił – 721 m n.p.m.) ułożone są z kierunku północnego zachodu na południowy wschód. Przez południowo-wschodnią część Parku przechodzi granica głównego europejskiego działu wód, oddzielającego zlewiska Morza Czarnego i Bałtyku. Osobliwością Parku są liczne słone źródła oraz złoża roponośne. Park w 73% pokryty jest lasami, które cechuje piętrowość. Roślinność powyżej 500 m n.p.m. tworzy regiel dolny z lasami jodłowo-bukowymi i bukowymi, do 500 m n.p.m. – pogórza z grądem wschodniokarpackim, zaś w dolinach rzek występują zarośla wiklinowe i nadrzeczna olszynka karpacka. Park cechuje duże bogactwo florystyczne i faunistyczne.

Południoworoztoczański Park Krajobrazowy (od 1989 r.) obejmuje najbardziej wysunięty na wschód w granicach Polski fragment Roztocza. Zróżnicowaną rzeźbę reprezentują garby, płaskowyże, pagórki, wąwozy, doliny, kotliny i padoły. Najwyższe wzniesienie Parku, które stanowi Wielki Dział, wynosi 395 m n.p.m. Lasy pokrywają powierzchnię Parku w 64% i reprezentowane są głównie przez drzewostany bukowe i bory mieszane. Obszar Parku jest jednym z najobfitszych rejonów źródłkowych Polski, skąd bierze początek wiele rzek i potoków. Cechuje go również duże bogactwo florystyczne i faunistyczne.

Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej (od 1988 r.) zajmuje lesiste, południowo-zachodnie wzgórze części krawędziowej Roztocza Środkowego oraz fragment rozciągającej się

u jego stóp Puszczy Solskiej. Teren ten w zdecydowanej części porastają bory sosnowe, fragmentarycznie buczyny z udziałem jodły oraz olsy tworzące wysoce naturalny krajobraz, urozmaicony ciągami wydm i brzeżnym pasmem wzgórz Roztocza z elementami krajobrazu kulturowego w postaci bezleśnych enklaw terenów rolniczych i zabudowy wsi Huta Różaniecka, Łozy, Maziarnia i Stawy. Zróżnicowanie szaty roślinnej wyraża się bogactwem występowania wielu naturalnych zbiorowisk roślinnych z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin, takimi jak: śnieżyczka przebiśnieg, rosiczka długolistna i pośrednia oraz widłak wroniec. Na obniżonym terenie puszczańskim, pomiędzy strefą krawędziową Roztocza – od północy, i ciągami wydm – od południa, występują szczególnie bogate zbiorowiska roślinne siedlisk wilgotnych: sosnowy bór bagienny z borówką bagienną, trzcinnikowy bór bagienny z borówką czernicą, trzęślicowy bór bagienny. Liczne rozlewiska i utworzone w ich obrębie stawy z otaczającymi je lasami stanowią ostoje dla zwierząt, szczególnie dla ptaków.

Park Krajobrazowy „Lasy Janowskie” (od 1984 r.) obejmuje wschodnią część kompleksu leśnego Lasów Janowskich. Około 80% powierzchni Parku zajmują lasy – przeważnie bory sosnowe, sosnowo-jodłowe i mieszane, które w znacznej części mają charakter naturalny. Pozostałą część stanowią stawy, bagna i torfowiska. Nadrzędną funkcją Parku jest ochrona i zachowanie unikatowego charakteru krajobrazu Kotliny Sandomierskiej wraz z niepowtarzalną przyrodą Puszczy Solskiej.

Opisane wyżej parki krajobrazowe stanowią ważną ostoję owadów, w tym motyli, w południowo-wschodniej Polsce. Motyle w najprostszy sposób można podzielić na dwie grupy: dzienne i nocne. Szczególną uwagę ludzi, ze względów estetycznych, wzbudzają motyle dzienne. Są one powszechnym obiektem badań naukowych, zaś dziedzina nauki, zajmująca się badaniem motyli, nazywana jest lepidopterologią. W entomofaunie Polski liczbę gatunków motyli dziennych określa się na około 160, co stanowi zaledwie około 5% wszystkich krajowych gatunków Lepidoptera (większość stanowią tzw. motyle nocne, nazywane często ćmami). Cykle życiowe motyli są skomplikowane i uzależnione od wielu czynników środowiskowych, przez co stają się one bardzo czułymi bioindykatorami. Duże tempo zmian zachodzących w środowisku negatywnie wpływa na możliwość przetrwania wielu gatunków, a niektóre występują tylko lokalnie.

W przewodniku tym zostało opisanych blisko 60 gatunków motyli dziennych, które zasiedlają tereny Podkarpacia. Wędrując po łąkach i sadach, które otaczają istniejącą tu w wielu miejscach starą zabudowę, spotkać można takie gatunki, jak: paź żeglarz, niepylak mnemozyna, czerwonończyk nieparek, modraszek nausitous, oraz inne rzadkie i zagrożone gatunki.

Niniejsze opracowanie nie wyczerpuje wszystkich możliwych gatunków, jakie teoretycznie można spotkać na omawianym terenie. Z powodu wysokiej różnorodności gatunkowej, a czasami także znacznego podobieństwa pomiędzy poszczególnymi gatunkami, część z nich została jedynie uwzględniona przy opisie taksonów. Publikacja ma na celu ukazanie piękna i różnorodności świata motyli na Podkarpaciu oraz wzbogacenia wiedzy o ich morfologii i bionomii także wśród osób, które na co dzień nie zajmują się naukami przyrodniczymi.

BIONOMIA MOTYLI

Motyle przechodzą podczas swojego rozwoju niezwykle metamorfozę. Nazywana jest ona przeobrażeniem zupełnym, co przejawia się w obecności czterech stadiów rozwojowych, od najtrudniejszego do spostrzeżenia w naturze – jaja (ovum), poprzez gąsienicę (larva), poczwarkę (pupa), aż do postaci dorosłej (imago). Jaja motyli dziennych składane są najczęściej na różnych częściach roślin pokarmowych gąsienic. Gąsienice rosnąc przechodzą kilka stadiów, które rozdzielone są procesem „linienia”, w trakcie którego zrzucany jest stary, zbyt ciasny oskórek. Po ostatnim linieniu pojawia się stadium poczwarki, podczas którego dochodzi do skomplikowanego procesu przebudowy tkanek. Stadium poczwarki trwa od kilku dni do kilku miesięcy (niektóre gatunki zimują w postaci poczwarek). Po wylęgu osobnika dorosłego musi on jeszcze przed pierwszym lotem „napompować” swoje skrzydła poprzez narastające ciśnienie krwi (u owadów zwanej hemolimfą).

Rys. 1. Stadia rozwojowe motyla na przykładzie rusałki pawika – *Inachis io* (L.)
(© lifeonwhite / Bank zdjęć Photogenica)

ROLA MOTYLI W PRZYRODZIE ORAZ ICH OCHRONA

Motyle pełnią ważną rolę jako element wielu łańcuchów pokarmowych, ponieważ odżywiają się nimi najróżniejsze gatunki ptaków, ssaków, a także pajaków i innych drapieżnych bezkręgowców. Pasożytnicze owady, zwane parazytoidami, w znaczący sposób mogą przyczyniać się do redukcji liczebności motyli. Przykładem może być motyl bielinek kapustnik, który do niedawna był uznawany za jednego z najgroźniejszych szkodników kapusty, a obecnie jego populacja dziesiątkowana jest przez powszechne stosowanie pestycydów oraz przez naturalnych wrogów, jakimi są barylkarze (pasożytnicze owady z rzędu błonkówek).

Poza rolą odgrywaną w sieciach troficznych, motyle pełnią także funkcje zapylaczy wielu gatunków roślin. Odżywiają się nektarem kwiatów i przy okazji je zapylają. Ich rola nie jest tu co prawda tak istotna jak pszczoł czy trzmieli, ale niektóre gatunki roślin (np. podkolan, wiciokrzew czy wiesiołek) wytwarzają kwiaty, które mogą być zapylone wyłącznie za pomocą długich ssawek motyli (w tym przypadku motyli nocnych).

W ostatnich dekadach obserwuje się spadek liczebności szeregu gatunków motyli. Wśród najważniejszych zagrożeń dla tych pięknych owadów wymienia się:

- stosowanie insektycydów w rolnictwie i ogrodnictwie,
- fragmentację zbiorowisk roślinnych i zubożenie składu gatunkowego wskutek niewłaściwej gospodarki leśnej i rolnej oraz urbanizacji i rozwoju infrastruktury komunikacyjnej,
- przekształcenie dogodnych biotopów na skutek spontanicznych zmian sukcesyjnych (np. zarastanie stanowisk), co jest szczególnie dobrze widoczne na obszarach rezerwatów przyrody,
- zmiany stosunków wodnych (np. melioracja mokradeł),
- zmiany klimatyczne.

Formalna ochrona motyli polega na umieszczaniu rzadkich i zagrożonych gatunków na listach gatunków chronionych. W Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt aż 16 gatunków motyli dziennych zostało objętych ochroną ścisłą, a kolejnych 15 gatunków ochroną częściową. Zgodnie z tym aktem prawnym, w stosunku do dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową, zostały wprowadzone różne zakazy, m.in.: umyślnego zabijania, okaleczania, chwytania, niszczenia jaj i innych form roz-

wojowych, transportu, chowu, zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania i posiadania okazów, niszczenia siedlisk, oferowania do sprzedaży.

Jednym z istotnych sposobów ochrony motyli jest tzw. ochrona czynna (aktywna). Polega ona na utrzymaniu siedlisk ich występowania w odpowiedniej formie. W tym celu tworzone są takie formy ochrony przyrody, jak: rezerваты przyrody czy obszary NATURA 2000. Aktywna ochrona polega m.in. na usuwaniu nadmiernie rozwijającej się roślinności krzewiastej i drzewiastej na murawach kserotermicznych oraz restytucji gatunków krytycznie zagrożonych wyginięciem (przykładem może być tutaj program ratowania niepylaka apollo w Pieninach).

Wykaszenie muraw kserotermicznych jest przykładem ochrony czynnej m.in. wielu cennych gatunków motyli (EK)

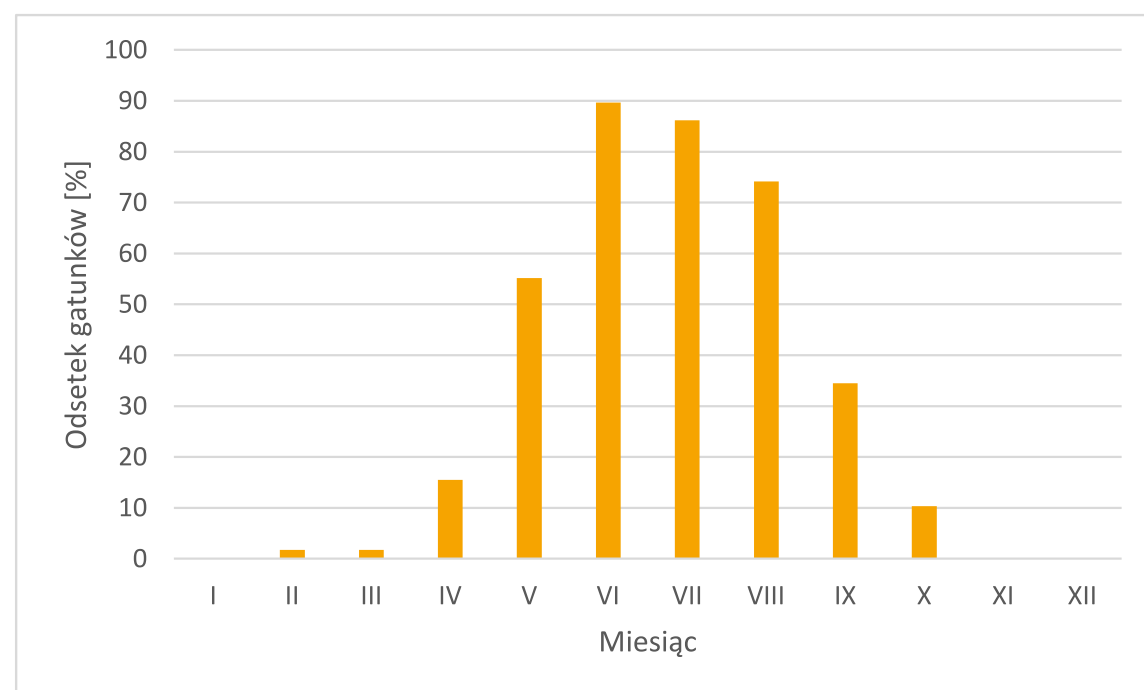

KIEDY MOŻNA SPOTKAĆ NAJWIĘCEJ GATUNKÓW MOTYLI?

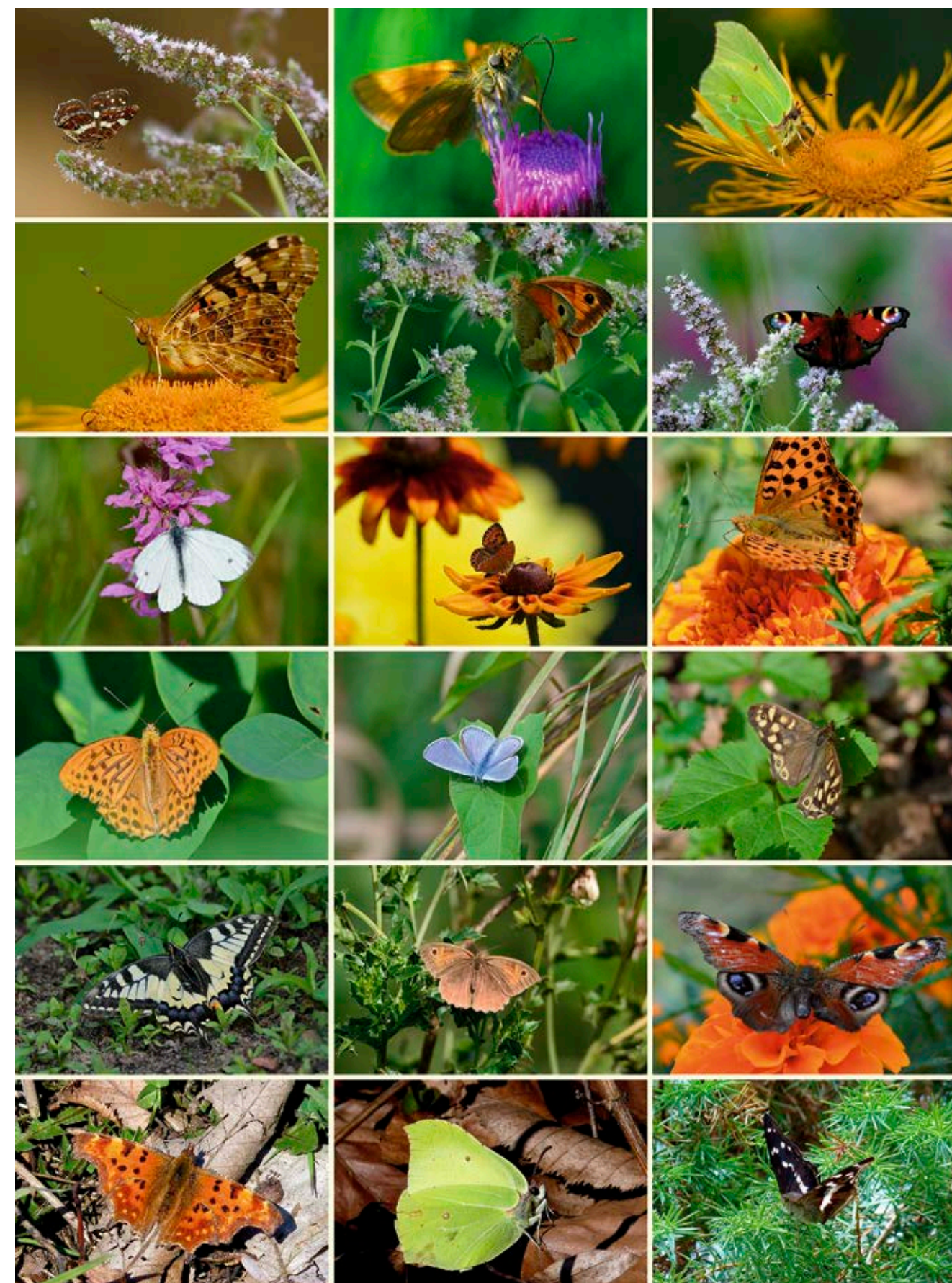
Z przedstawionego poniżej wykresu (Rys. 2) można łatwo stwierdzić, że najwięcej gatunków motyli w stadium dorosłym obserwuje się w okresie letnim (w czerwcu i lipcu blisko 90% spośród gatunków opisanych w niniejszym przewodniku). Okres ich pojawu uzależniony jest jednak od wielu czynników, są to m.in.: temperatura, opady, wilgotność powietrza, pora dnia czy dostępność roślin żywicielskich.

Niektóre z gatunków spotkać można praktycznie o każdej porze roku. Należą do nich rusałki (np. rusałka pawik), które okres zimowy spędzają w stanie uśpienia – hibernacji. Na miejsca zimowania nierzadko wybierają nieogrzewane piwnice lub strychy domów.

Z drugiej strony jest także grupa gatunków, u których zauważyć można wyraźne wahania częstości występowania w poszczególnych latach. Dobrym przykładem może być szlaczkoń sylwetnik, który migruje do Polski z południa Europy i w niektóre lata jest pospolity, a w inne prawie nigdzie się go nie spotyka.

Rys. 2. Występowanie motyli w poszczególnych miesiącach (lot dorosłych osobników) – opracowanie własne na podstawie danych dla gatunków opisanych w przewodniku

ŚRODOWISKO WYSTĘPOWANIA I ROŚLINY ŻYWICIELSKIE

1. LASY I DROGI LEŚNE

Występowanie motyli w lasach na obszarze podkarpackich parków krajobrazowych jest silnie związane z rodzajem drzewostanu. Duże znaczenie mają także gatunki roślin należące do podszytu oraz runa leśnego.

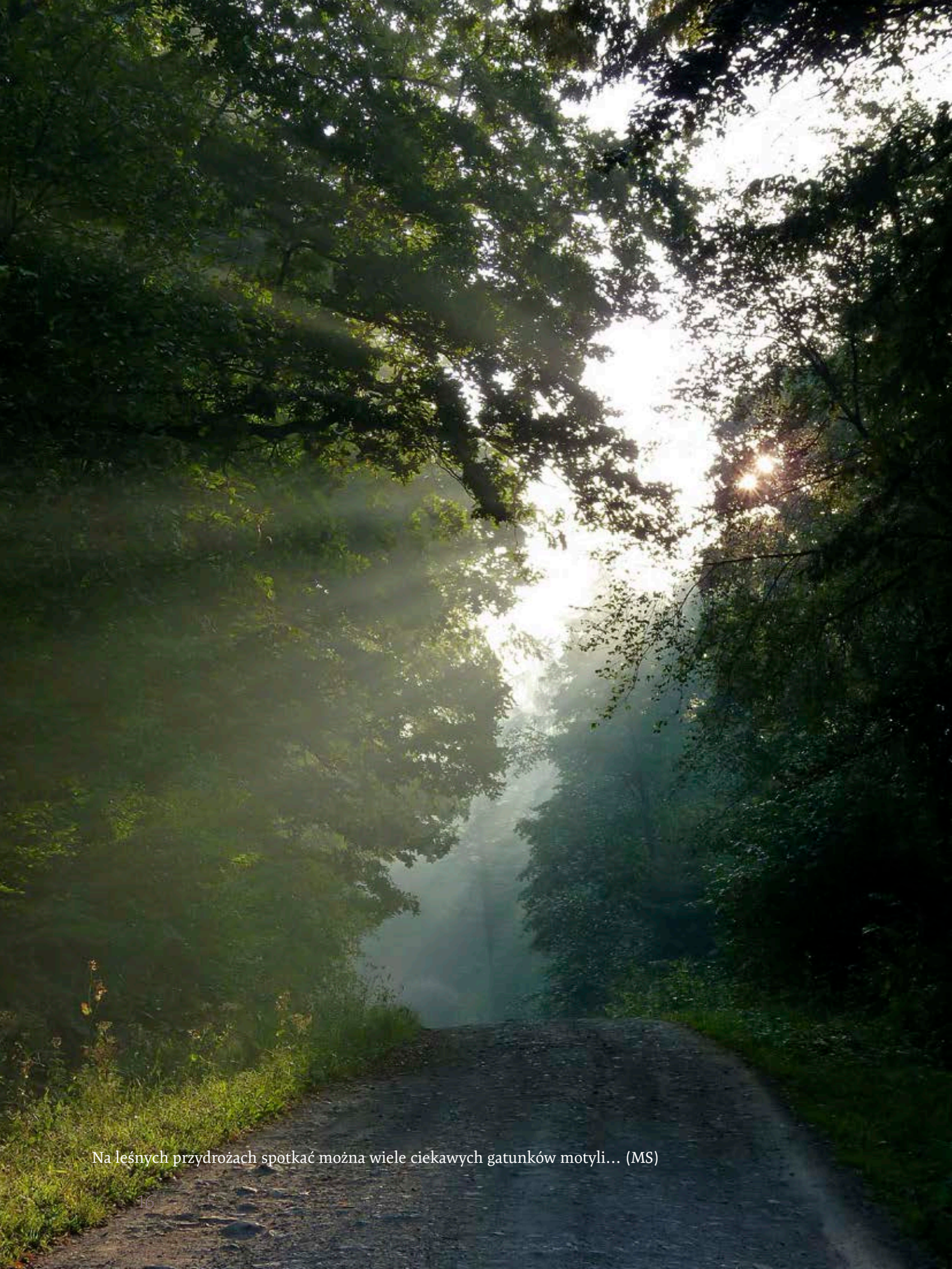
Większość gatunków motyli nie jest jednak ściśle związana z jednym typem środowiska i spotkać je można zarówno w lasach, jak i na terenach otwartych.

Las bukowy z łanem czosnku niedźwiedziego (MS)

Kokorycz – roślina żywicielska rzadkiego niepylaka mnemozyny (MS)

Na leśnych przydrożach spotkać można wiele ciekawych gatunków motyli... (MS)

2. ŁĄKI

Południowo-wschodnia Polska to region bardzo zróżnicowanych gatunkowo łąk. Na szczególną uwagę zasługują murawy kserotermiczne. Występująca na nich roślinność ciepłolubna uważana jest za unikatową i jest siedliskiem występowania wielu gatunków motyli (między innymi z rodziny modraszkwatych).

Bogactwo i różnorodność roślin na łąkach, ekspozycja słoneczna oraz dostępność kryjówek na czas przepoczwarzania decydują, że stają się one doskonałym miejscem do rozmnażania dla motyli.

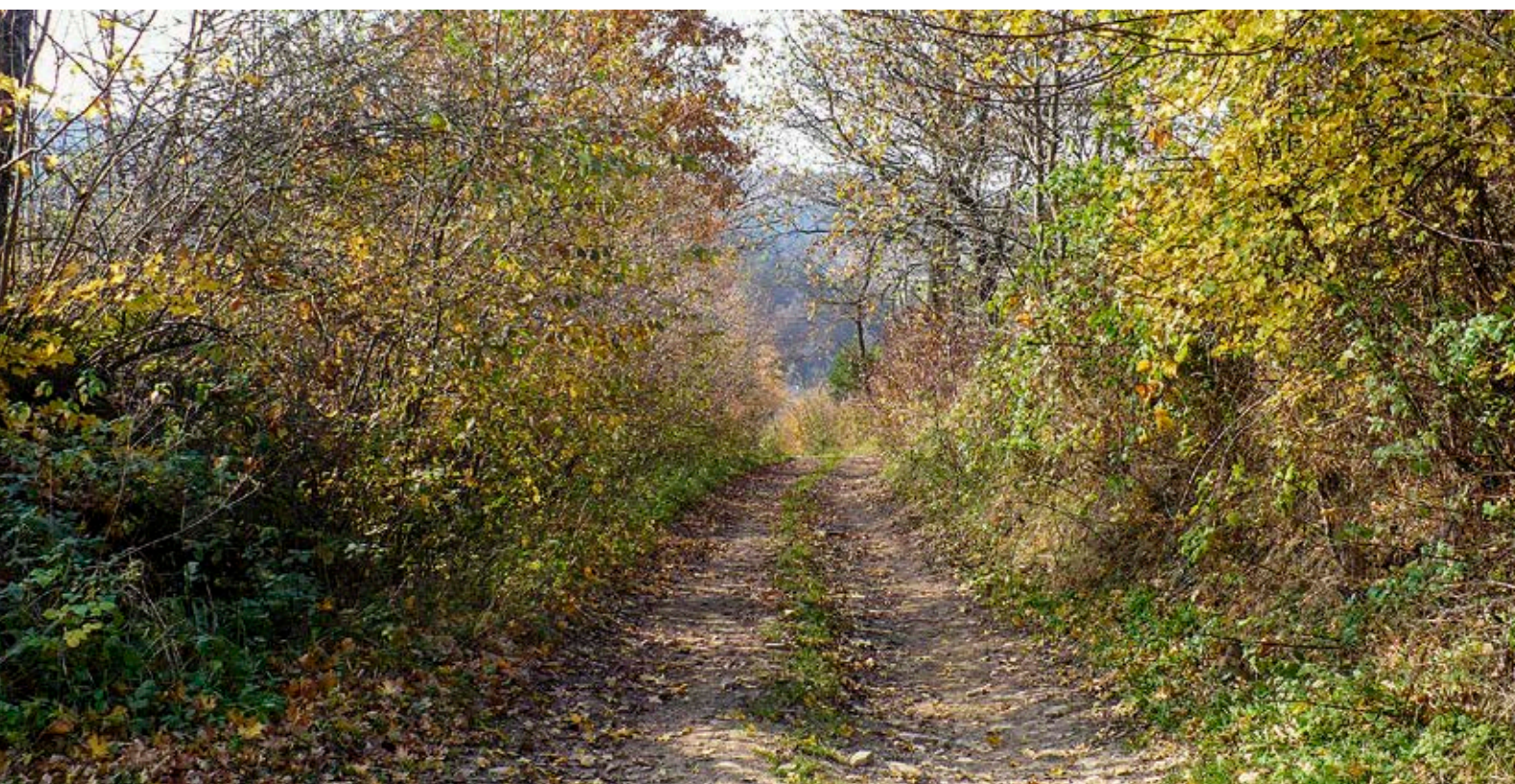
Ukwiecona, silnie nasłoneczniona łąka jest siedliskiem wielu gatunków motyli (DK)

3. ZADRZEWIENIA ŚRÓDPOLNE, PRZYDROŻNE I ŁĄKOWE

Środowiska te spełniają bardzo ważną rolę biocenotyczną i mikroklimatyczną. Są miejscem bytowania wielu ciekawych gatunków motyli. Szczególnie atrakcyjnymi roślinami żywicielskimi dla omawianego rzędu owadów są np.: śliwa tarnina, głogi, wierzby, grusza czy kruszyna pospolita. Spośród motyli, które upodobały sobie tego rodzaju siedliska, wymienić można m.in.: ogończyki, dostojki, czy rzadko spotykanego pazia żeglarza.

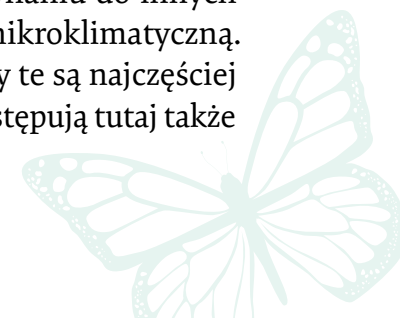
Zarośla z tarniną – siedlisko występowania m.in. pazia żeglarza (MS)

Zadrzewienia przydrożne (MS)

4. TORFOWISKA

Obszary torfowiskowe zajmują niewielką powierzchnię w porównaniu do innych typów środowisk, ale pełnią bardzo ważną funkcję ekologiczną i mikroklimatyczną. Flora i fauna torfowisk są unikatowe. Na terenie Podkarpacia obszary te są najczęściej objęte ochroną rezerwatową (np. „Broduszurki” i „Źródła Tanwi”). Występują tutaj także rzadkie gatunki motyli, które często objęte są ochroną gatunkową.

Potorfie w rezerwacie przyrody „Broduszurki” (MS)

Wielkowieśnica – występowanie niektórych motyli, takich jak strzępotek sopłaczek, może być uzależnione od obecności tej rośliny (MS)

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH GATUNKÓW

1. Powszeletek brunatek – *Erynnis tages* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: 25–30 mm

Rośliny żywicielskie: Komonica zwyczajna, Cieciora pstra.

Bionomia: Motyl występuje w dwóch pokoleniach. Pierwsze z nich pojawia się od początku maja do połowy czerwca, a drugie od połowy lipca do końca sierpnia. Zimuje dorosła gąsienica.

Siedlisko występowania: Zarówno suche, jak i wilgotne polany oraz łąki śródlądne.

Występowanie i ochrona: Nie jest w Polsce chroniony. Występuje na obszarze całego kraju, rzadszy w północnej części.

(DK)

2. Powszeletek malwowiec – *Pyrgus malvae* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: ok. 25 mm

Rośliny żywicielskie: Pięciornik gęsi, pięciornik rozłogowy, rzepik pospolity, poziomka pospolita i twardawa.

Bionomia: Motyl pojawia się od początku maja do końca czerwca. Zimuje poczwarka.

Siedlisko występowania: Polany, przydroża, skraje lasów.

Występowanie i ochrona: Nie jest w Polsce chroniony, często spotykany na terenie całego kraju.

(DK)

3. **Kosternik palemon** – *Carterocephalus palaemon* (Pallas, 1771)

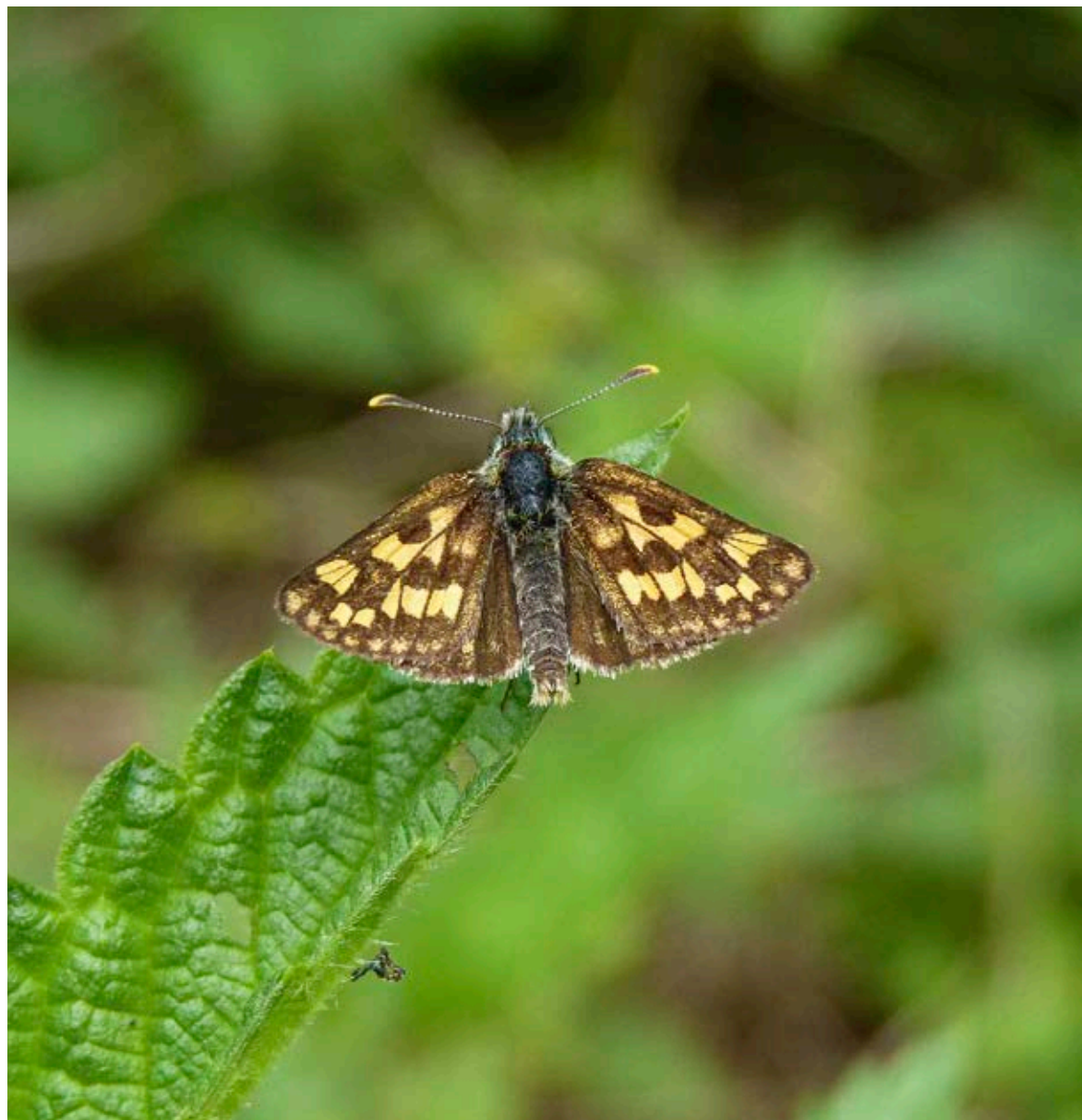
Rozpiętość skrzydeł: ok. 30 mm

Rośliny żywicielskie: Trzcinnik piaskowy, kupkówka pospolita, trzęślica modra, kłosownica leśna.

Bionomia: Motyl pojawia się od połowy maja do końca czerwca. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Polany, przydroża, skraje lasów.

Występowanie i ochrona: Nie jest w Polsce chroniony. Jest mniej liczny w północno-wschodniej części kraju.

(DK)

4. **Karłatek ryska** – *Thymelicus lineola* (Ochsenheimer, 1808)

Rozpiętość skrzydeł: ok. 30 mm

Rośliny żywicielskie: Trzcinnik piaskowy, kupkówka pospolita, perz właściwy, kłosówka miękka.

Bionomia: Motyl pojawia się od połowy czerwca do połowy sierpnia. Zimuje jajo.

Siedlisko występowania: Łąki, ugory, skraje lasów.

Występowanie i ochrona: Nie jest w Polsce chroniony, wszędzie pospolity.

(JP)

5. Karłatek leśny – *Thymelicus sylvestris* (Poda, 1761)

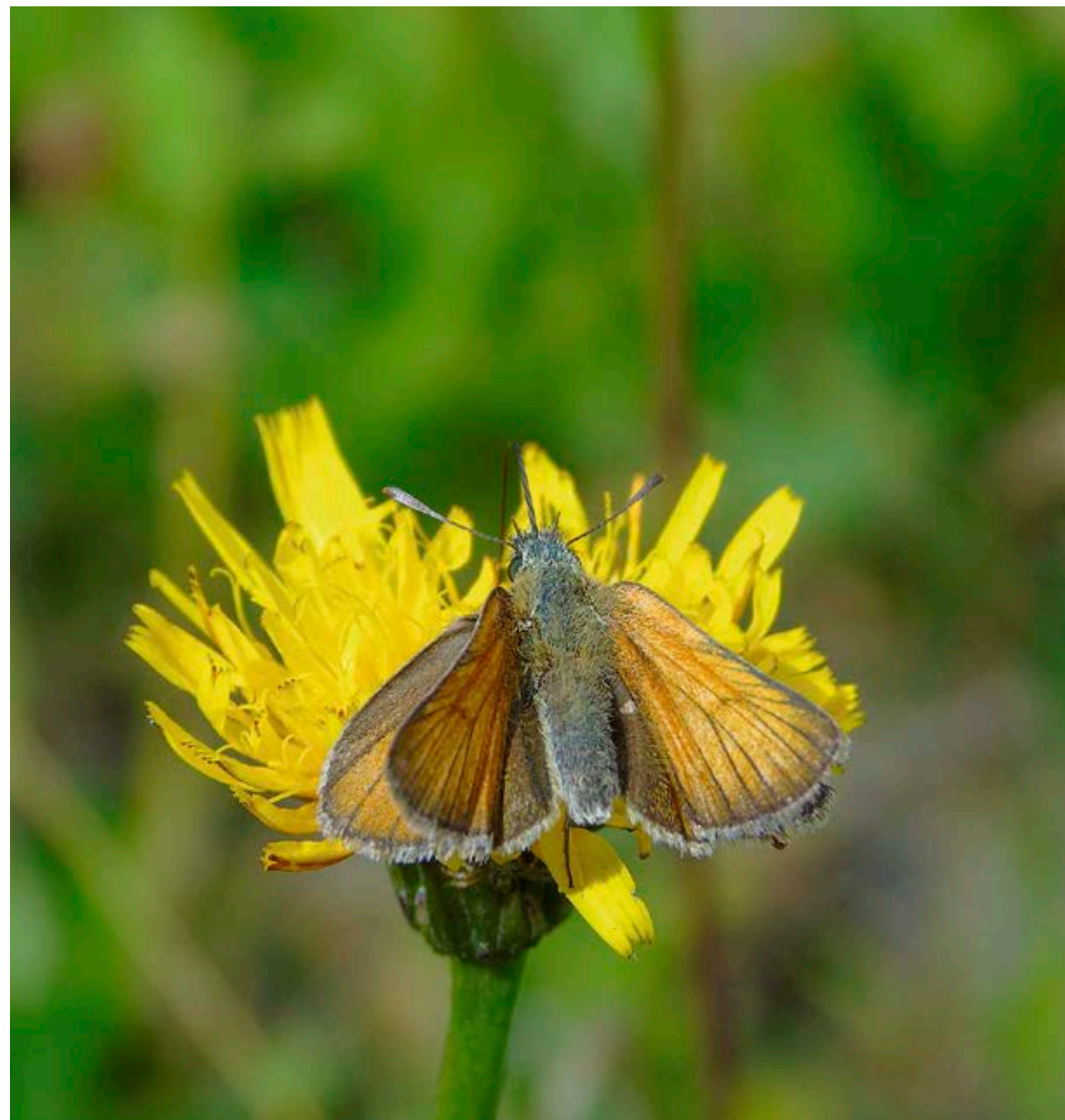
Rozpiętość skrzydeł: ok. 30 mm

Rośliny żywicielskie: Trzcinnik piaskowy, trzęślica modra, kłosówka miękka, kłosówka wełnista.

Bionomia: Motyl pojawia się od połowy czerwca do końca lipca. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Polany i drogi leśne.

Występowanie i ochrona: Nie jest w Polsce chroniony, występuje na całym obszarze kraju.

(DK)

6. Karłatek kniejnik – *Ochlodes sylvanus* (Esper, 1777)

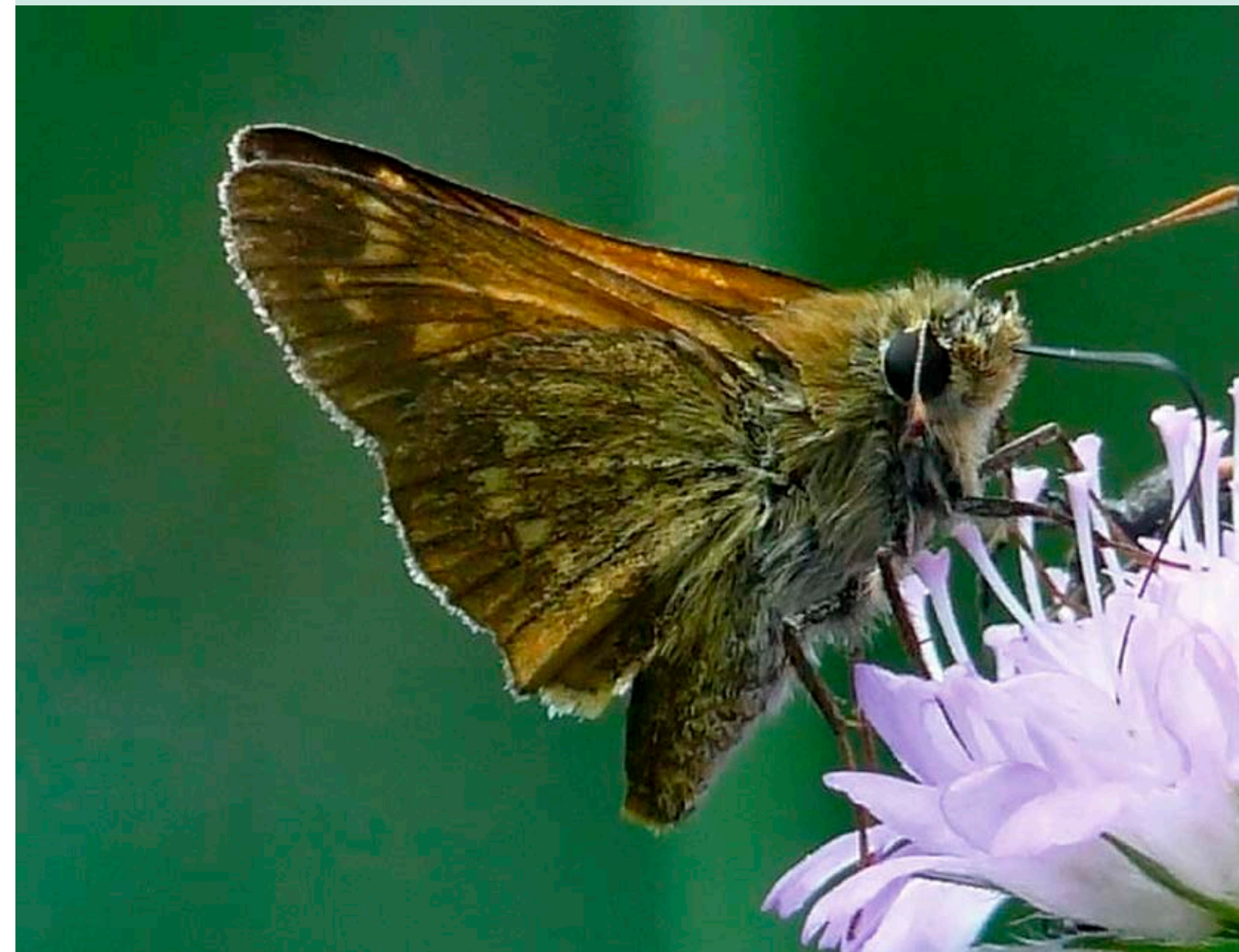
Rozpiętość skrzydeł: ok. 30 mm

Rośliny żywicielskie: Trzcinnik piaskowy, kupkówka pospolita, kłosownica pierzasta, trzęślica modra.

Bionomia: Motyl pojawia się od połowy maja do końca lipca. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Polany, skraje lasów.

Występowanie i ochrona: W Polsce wszędzie pospolity, nie wymaga ochrony. Można go pomylić z innym, także pospolitym gatunkiem, karłatką klinkiem.

(JP)

Samiec (JP)

Samica (JP)

7. Niepylak mnemosyna – *Parnassius mnemosyne* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: ok. 60 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki kokoryczy.

Bionomia: Motyl pojawia się od połowy maja do początku lipca. Zimuje jajo lub rozwinięta gąsienica w osłonie jajowej.

Siedlisko występowania: Motyle spotykane na polanach, śródleśnych łąkach, skrajach lasów. Gąsienice żyją w lasach liściastych, buczynach i grądach – tam, gdzie występuje kokorycz.

Występowanie i ochrona: W Polsce prawnie chroniony. Występuje głównie w południowo-wschodniej części kraju.

(DK)

8. Paź żeglarz – *Iphiclides podalirius* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: ok. 70 mm

Rośliny żywicielskie: Śliwa tarnina, grusza pospolita, głóg jednoszyjkowy.

Bionomia: Motyl pojawia się od połowy maja do końca czerwca. Często można zaobserwować także drugie pokolenie w sierpniu. Zimuje poczwarka.

Siedlisko występowania: Nasłonecznione zbocza pokryte tarniną, zadrzewienia śródpolne, sady.

Występowanie i ochrona: W Polsce objęty ochroną częściową. Spotykany najczęściej na południu kraju.

(DK)

9. Paź królowej – *Papilio machaon* (Linnaeus, 1758)

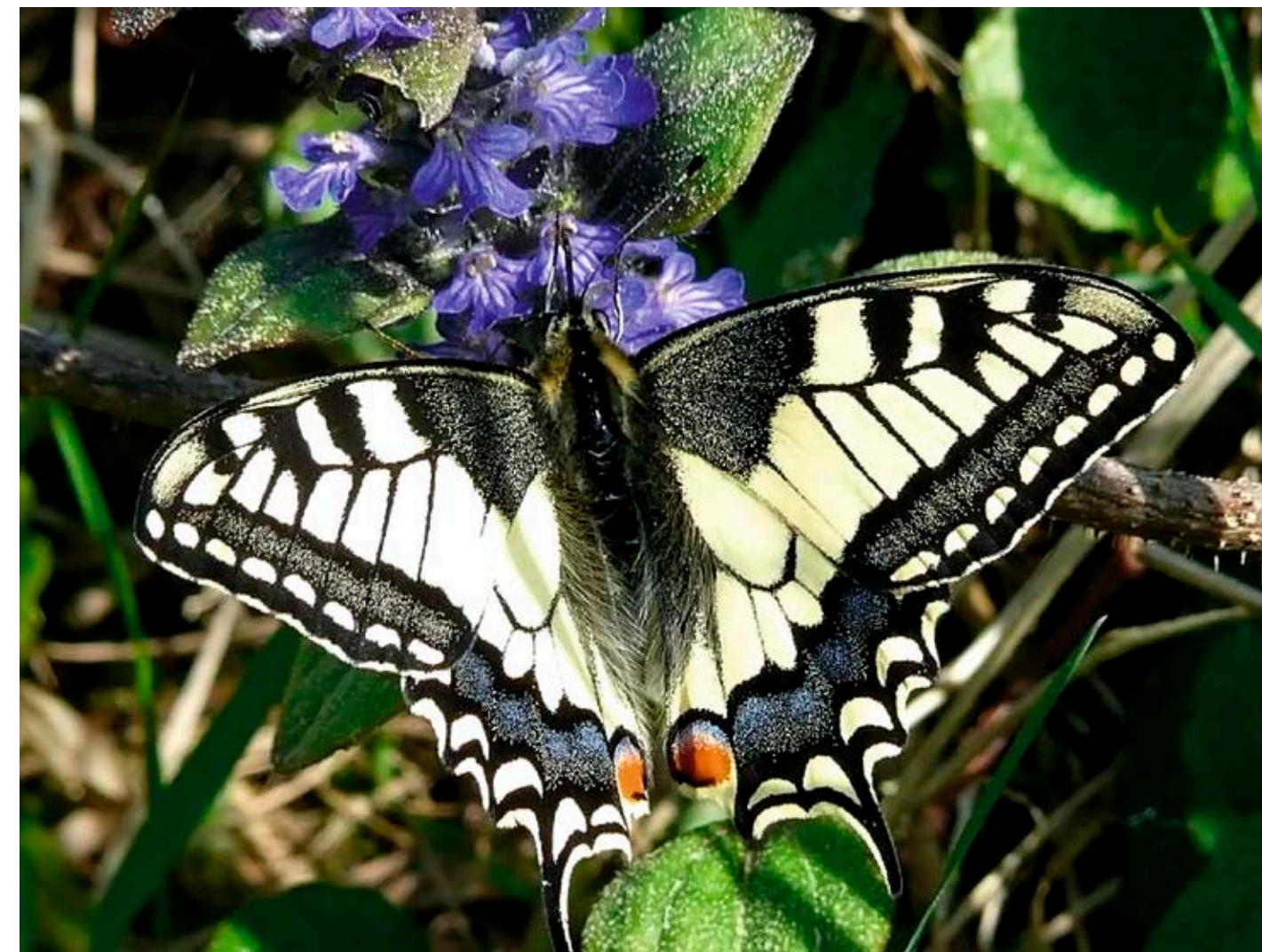
Rozpiętość skrzydeł: 65–80 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki roślin z rodziny baldaszkowatych (m.in. gorysz pagórkowy, marchew zwyczajna, koper ogrodowy, pietruszka zwyczajna).

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch (czasami w trzech) pokoleniach – pierwsze od początku maja do połowy czerwca, drugie od początku lipca do końca sierpnia, a trzecie we wrześniu. Zimuje poczwarka.

Siedlisko występowania: Motyle spotykane na polanach, śródleśnych łąkach, słonecznych wzgórzach, a także w sadach i ogrodach.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i nie jest zagrożony wyginięciem.

(JP)

(DK)

Gąsienica pazia królowej żerująca na koprze (JP)

10. Wietek – *Leptidea* sp.

Rozpiętość skrzydeł: do 40 mm

Rośliny żywicielskie: Groszek żółty, komonica zwyczajna, cieciorka pstra, wyka ptasia.

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch pokoleniach – pierwsze od początku maja do połowy czerwca, a drugie od połowy lipca do końca sierpnia. Zimuje poczwarka.

Siedlisko występowania: Przydroża, łąki, skraje lasów.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce.

Uwaga: W Polsce występują zbliżone morfologicznie gatunki z rodzaju wietek, a ich odróżnienie gołym okiem jest praktycznie niemożliwe.

(DK)

11. **Zorzynek rzeżuchowiec** – *Anthocharis cardamines* (Linnaeus, 1758)

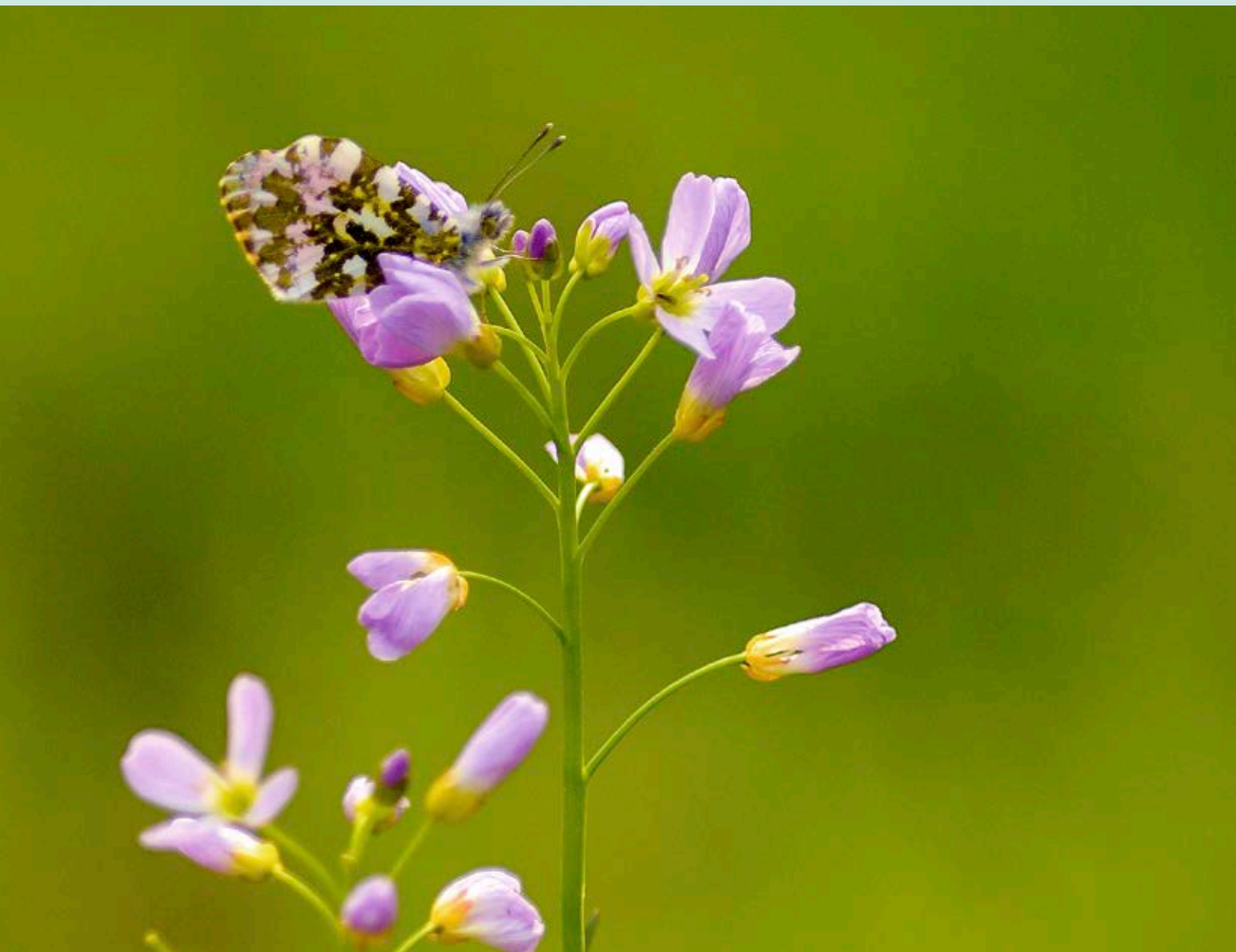
Rozpiętość skrzydeł: do 40 mm

Rośliny żywicielskie: Głównie rzeżucha łąkowa, czosnaczek pospolity, rzeżusznik piaskowy.

Bionomia: Motyl lata od połowy kwietnia do połowy czerwca. U tego gatunku występuje wyraźny dymorfizm płciowy (widoczny na zdjęciach). Zimuje poczwarka.

Siedlisko występowania: Skraje lasów, wilgotne łąki, drogi leśne, zręby.

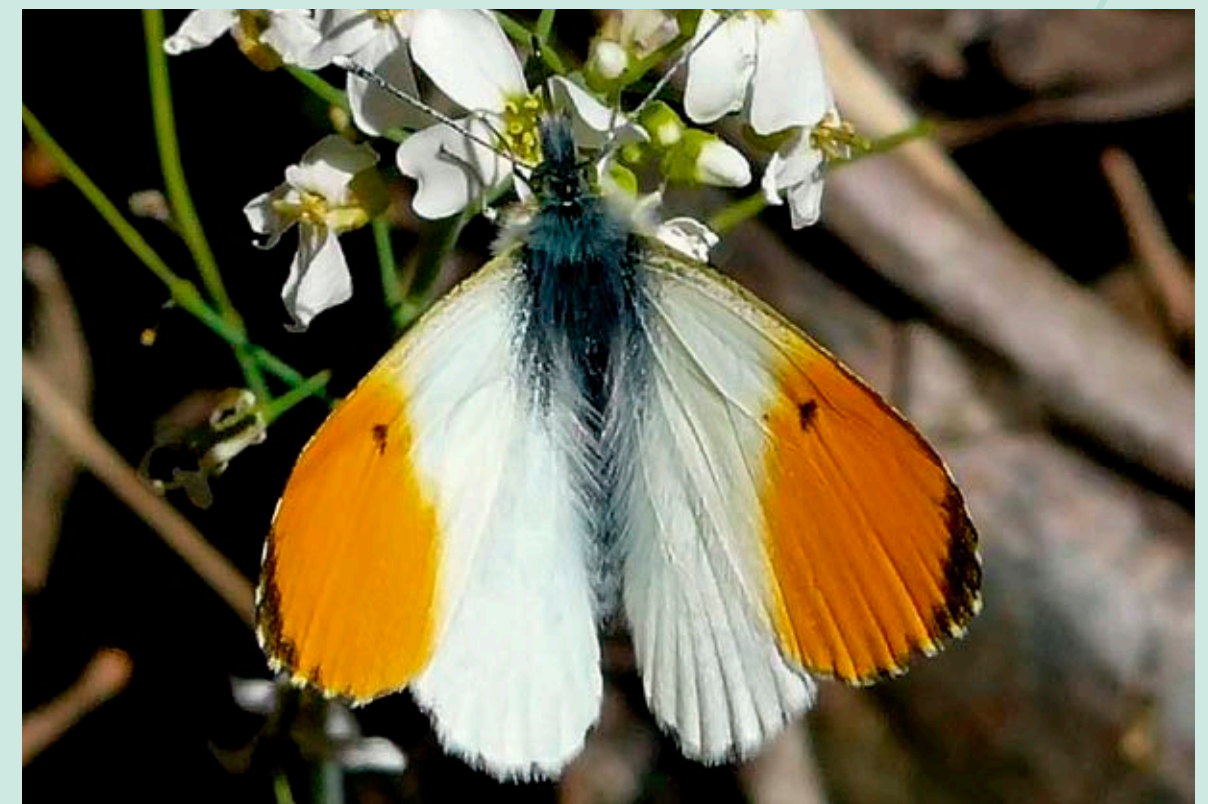
Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i wszędzie jest pospolity.

(MW)

Samica (GG)

Samiec (JP)

12. **Bielinek kapustnik** – *Pieris brassicae* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 60 mm

Rośliny żywicielskie: Gatunki roślin z rodziny krzyżowych, głównie kapusta warzywna, a także rzepak i gorczyca polna.

Bionomia: Motyl pojawia się najczęściej w dwóch pokoleniach, pierwsze od początku maja do połowy czerwca, a drugie od początku lipca do października. Zimuje poczwarka.

Siedlisko występowania: Pola, łąki, sady, skraje lasów.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i wszędzie jest pospolity. Uważany jest za szkodnika w uprawach kapusty.

(DK)

13. **Bielinek rzepnik** – *Pieris rapae* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 50 mm

Rośliny żywicielskie: Gatunki roślin z rodziny krzyżowych, głównie kapusta warzywna, a także rzepak i gorczyca polna.

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch pokoleniach, pierwsze od połowy maja do połowy czerwca, a drugie od połowy lipca do września. Zimuje poczwarka.

Siedlisko występowania: Pola, łąki, sady, skraje lasów.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i wszędzie jest pospolity, podobnie jak poprzedni gatunek bielinka, uważany jest za szkodnika w ogrodach i uprawach kapusty.

(DK)

14. **Bielinek bytomkowiec** – *Pieris napi* (Linnaeus, 1758)

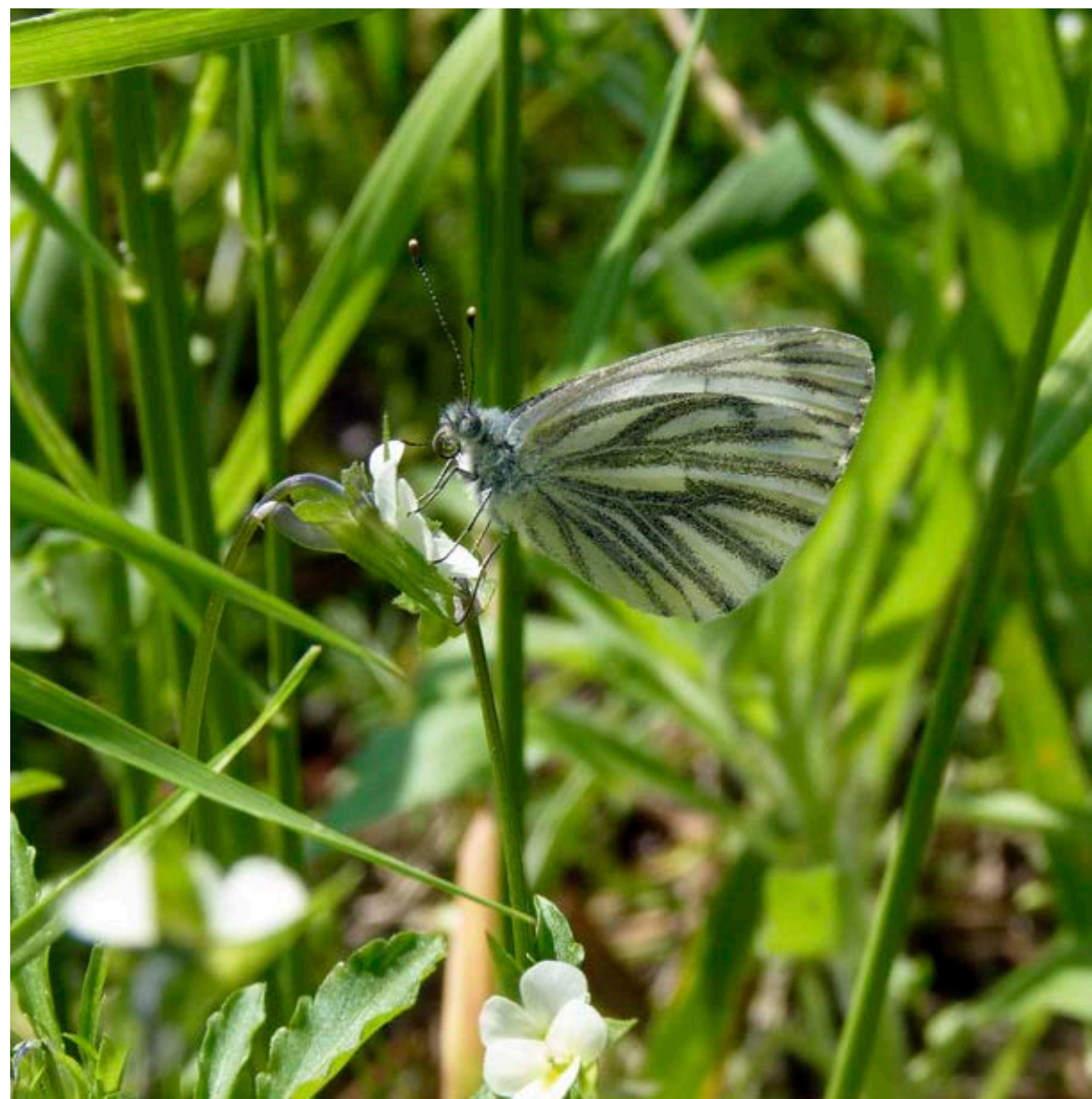
Rozpiętość skrzydeł: do 45 mm

Rośliny żywicielskie: Gatunki roślin z rodziny krzyżowych, głównie czosnaczek pospolity, rzeżucha łąkowa, kapusta, rzodkiew, gorczyca.

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch pokoleniach, pierwsze od połowy kwietnia do połowy czerwca, a drugie od połowy lipca do września. Od bielinka rzepnika wyróżnia go wyraźnie ciemniejsze użyłkowanie spodniej strony skrzydeł. Zimuje poczwarka.

Siedlisko występowania: Występuje praktycznie w każdym środowisku: w lasach, krajo-
brazie rolniczym, a także w miastach.

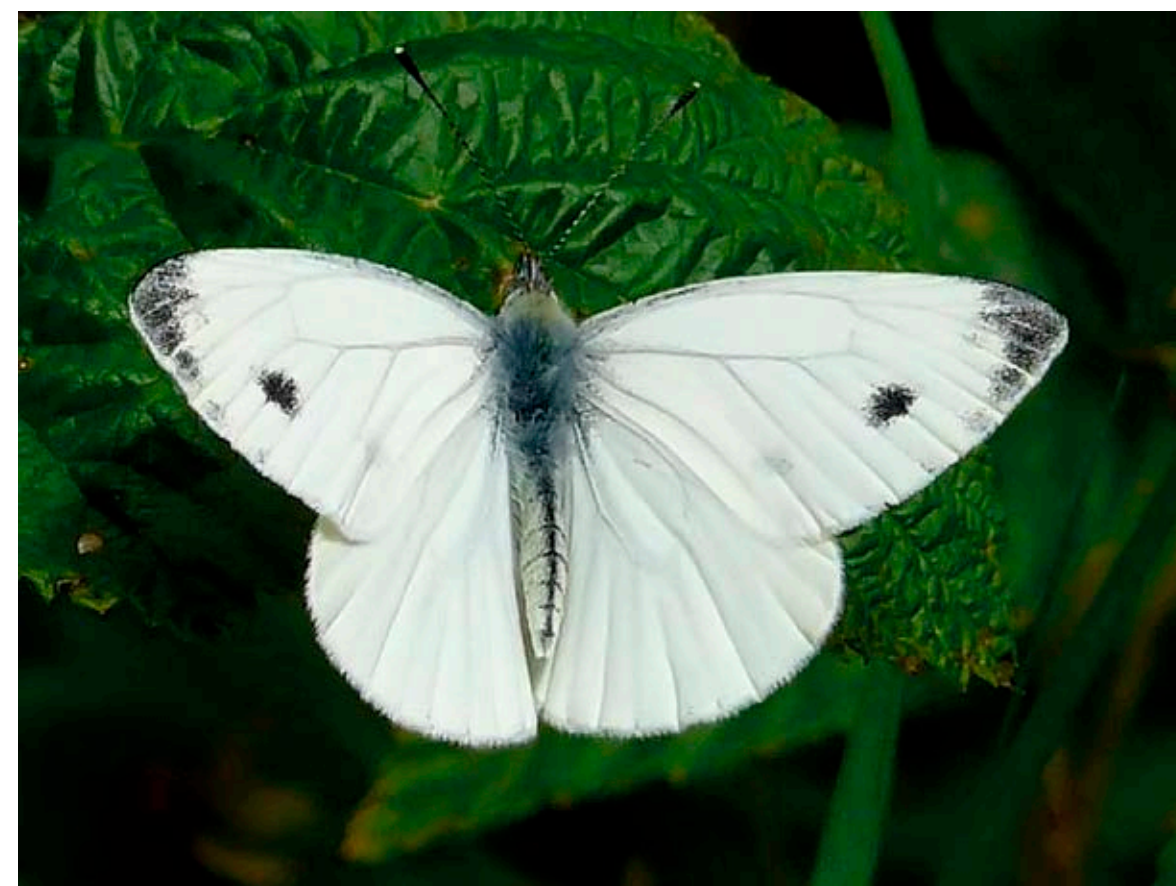
Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i wszędzie jest pospolity.

(DK)

Samica (JP)

Samiec (JP)

15. **Bielinek rukiewnik** – *Pontia edusa* (Fabricius, 1777)

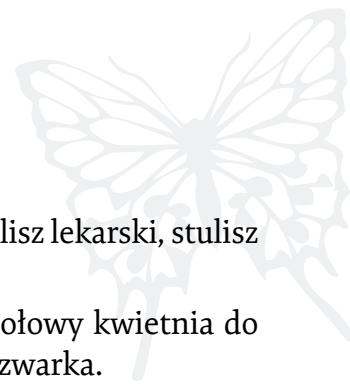
Rozpiętość skrzydeł: do 45 mm

Rośliny żywicielskie: Gatunki roślin z rodziny krzyżowych, głównie stulisz lekarski, stulisz Loesela oraz rezeda żółta.

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch pokoleniach, pierwsze od połowy kwietnia do połowy czerwca, a drugie od połowy lipca do września. Zimuje poczwarka.

Siedlisko występowania: Suche łąki, ugory, przydroża.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i jest często spotykany.

(JP)

16. **Szlaczkoń sylwetnik** – *Colias croceus* (Fourcroy, 1785)

Rozpiętość skrzydeł: do 50 mm

Rośliny żywicielskie: Lucerna siewna, komonica zwyczajna, cieciorka pstra oraz koniczyna.

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch pokoleniach, od połowy maja do końca czerwca, a drugie od połowy lipca do połowy września. Zimuje gąsienica (ale nie w polskich warunkach klimatycznych).

Siedlisko występowania: Łąki i pola porośnięte koniczyną i lucerną.

Występowanie i ochrona: Jest migrującym gatunkiem motyla. Przylatuje do Polski z południa Europy i spotyka się go na całym obszarze kraju. Charakteryzuje go zmienna częstotliwość występowania w poszczególnych latach.

(EK)

17. **Szlaczkoń siarecznik** – *Colias hyale* (Linnaeus, 1758)

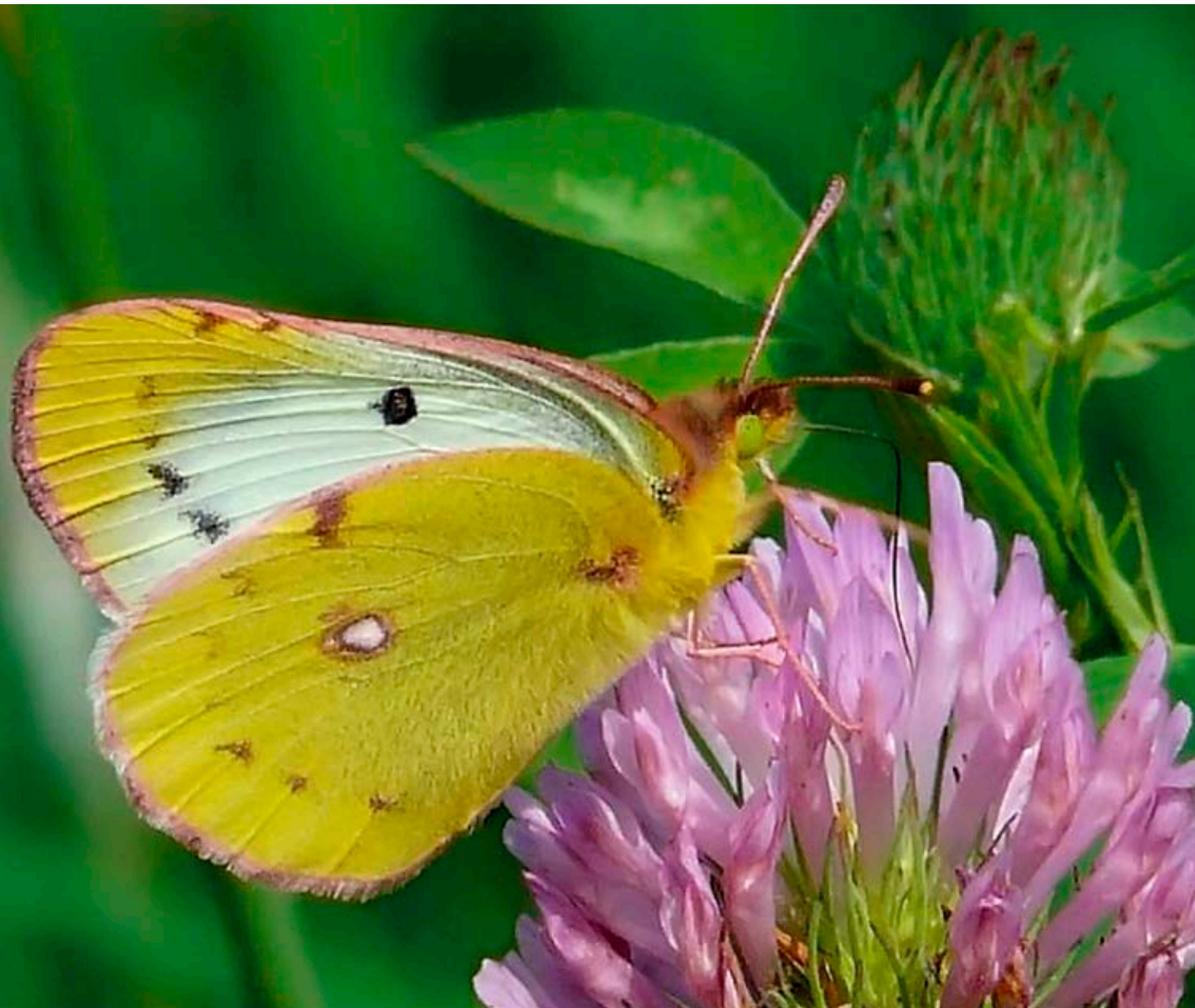
Rozpiętość skrzydeł: do 45 mm

Rośliny żywicielskie: Lucerna siewna, komonica zwyczajna, cieciorka pstra oraz koniczyna.

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch (czasami trzech) pokoleniach, od połowy maja do końca czerwca, a drugie od połowy lipca do końca sierpnia (pojedyncze okazy trzeciego pokolenia spotykane są nawet w październiku). Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Pola i łąki z koniczyną i lucerną.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i wszędzie jest pospolity.

(JP)

18. **Latolistek cytrynek** – *Gonepteryx rhamni* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 60 mm

Rośliny żywicielskie: Kruszyna pospolita, szakłak pospolity.

Bionomia: Jest to jeden z najdłużej żyjących motyli w stadium dorosłym (imago). Motyle występują w jednym pokoleniu od lipca, po czym są aktywne do jesieni, następnie zimują, by ponownie pojawić się już w lutym lub marcu. U tego gatunku występuje wyraźny dymorfizm płciowy (samiec ma cytrynowożółty wierzch skrzydeł, natomiast samica, mniej efektowny – zielonkawożółty).

Siedlisko występowania: Gąsienice rozwijają się w lasach liściastych i mieszanych z bogatym podszytem, natomiast motyle spotykane są w różnych środowiskach, zarówno w lasach, jak i poza nimi.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i wszędzie jest pospolity.

(DK)

(MW)

(GG)

19. **Czerwończyk żarek** – *Lycaena phlaeas* (Linnaeus, 1761)

Rozpiętość skrzydeł: do 30 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki szczawiu.

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch pokoleniach, pierwsze od początku maja do połowy czerwca, a drugie od połowy lipca do końca sierpnia. Zimuje w stadium gąsienicy.

Siedlisko występowania: Śródleśne łąki, zręby, polany, tereny ruderalne.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i na ogół jest pospolity.

(JP)

(GG)

(GG)

20. **Czerwończyk nieparek** – *Lycaena dispar* (Haworth, 1802)

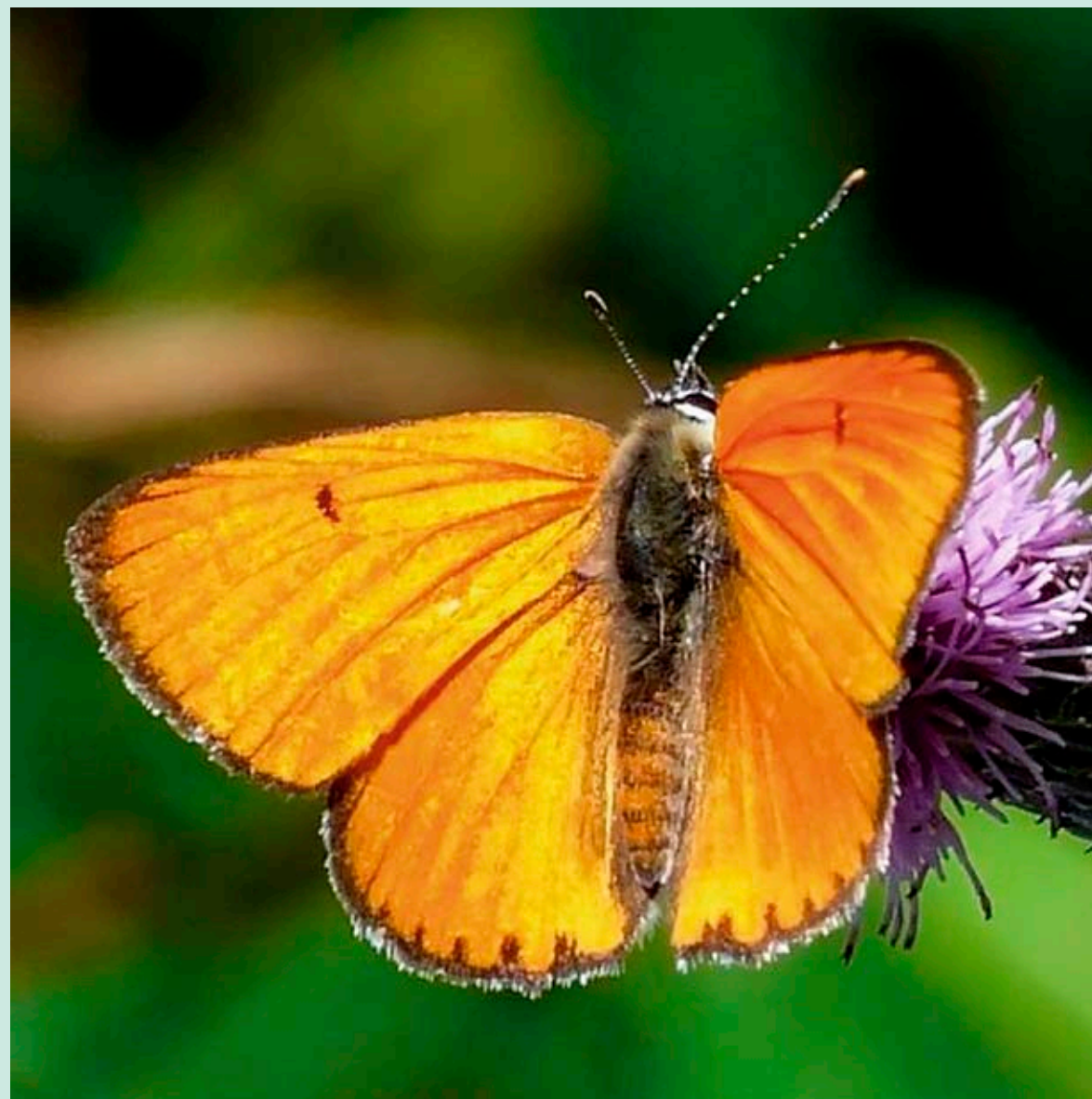
Rozpiętość skrzydeł: do 40 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki szczawiu.

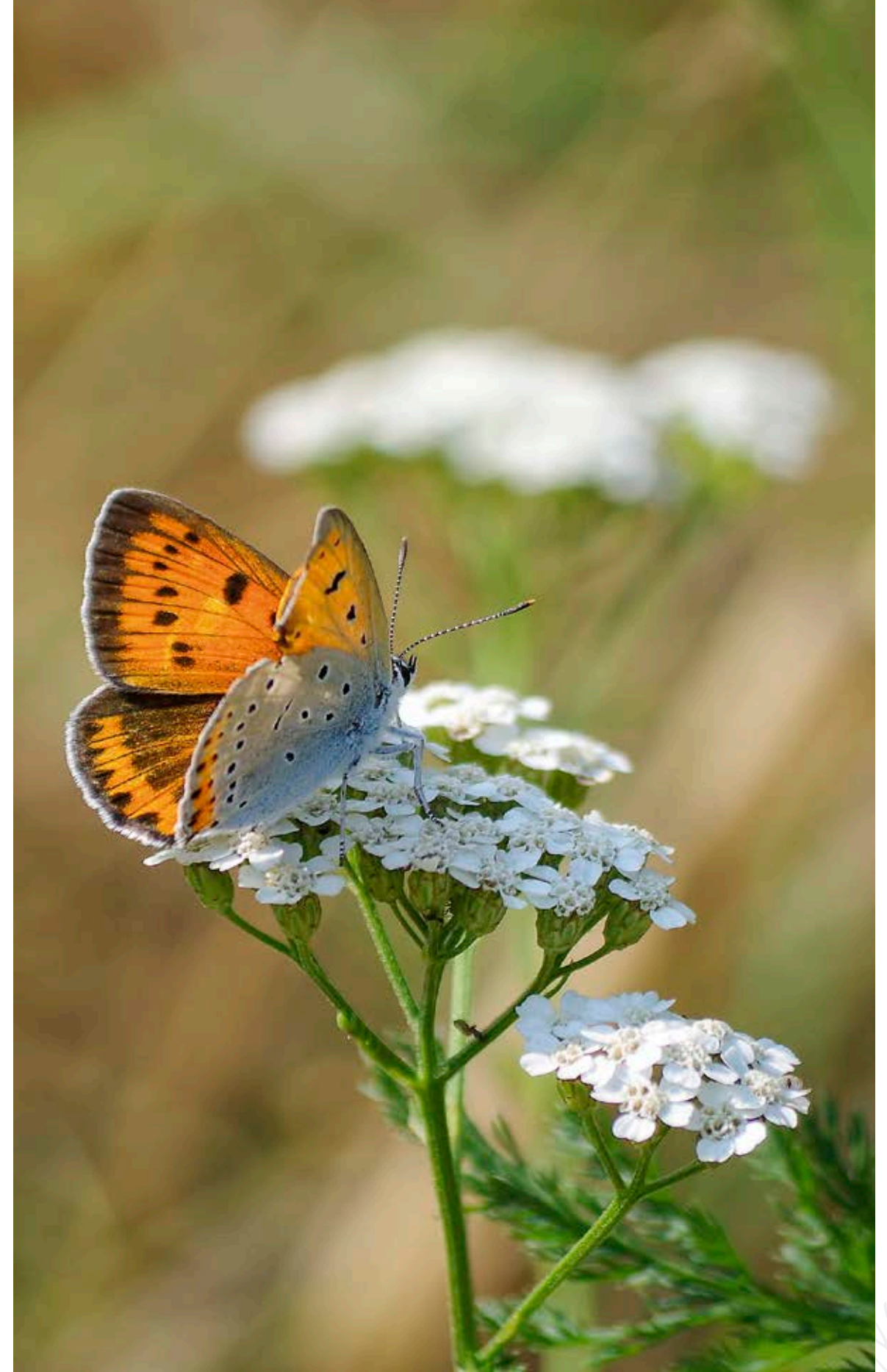
Bionomia: Motyle spotkać można od połowy czerwca do końca sierpnia. Samce wyraźnie różnią się wyglądem od samic (dymorfizm widoczny na zdjęciach). Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Wilgotne łąki oraz środowiska w dolinach rzek, ale także na terenach bardziej suchych.

Występowanie i ochrona: Gatunek prawnie chroniony. Występuje w całym kraju, potencjalnym zagrożeniem dla niego mogą być melioracje i osuszanie terenów podmokłych.

Samiec (JP)

Samica (EK)

21. **Czerwończyk dukacik** – *Lycaena virgaureae* (Linnaeus, 1758)

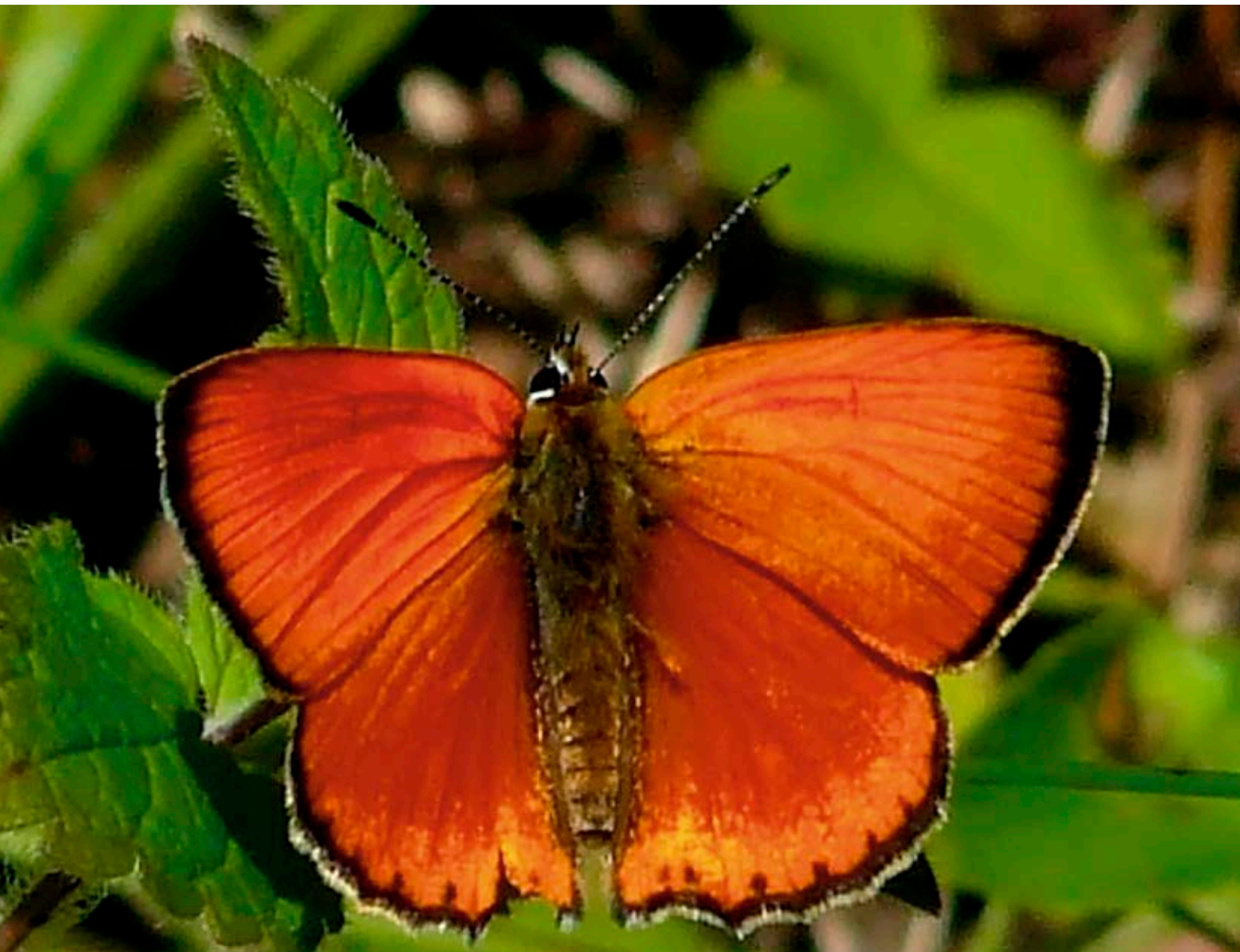
Rozpiętość skrzydeł: do 35 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki szczawiu.

Bionomia: Motyl pojawia się w jednym pokoleniu, od połowy czerwca do połowy sierpnia. Samce wyraźnie różnią się wyglądem od samic (dymorfizm widoczny na zdjęciach). Zimuje w stadium gąsienicy.

Siedlisko występowania: Polany, przydroża, przyleśne łąki.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i na ogół jest pospolity.

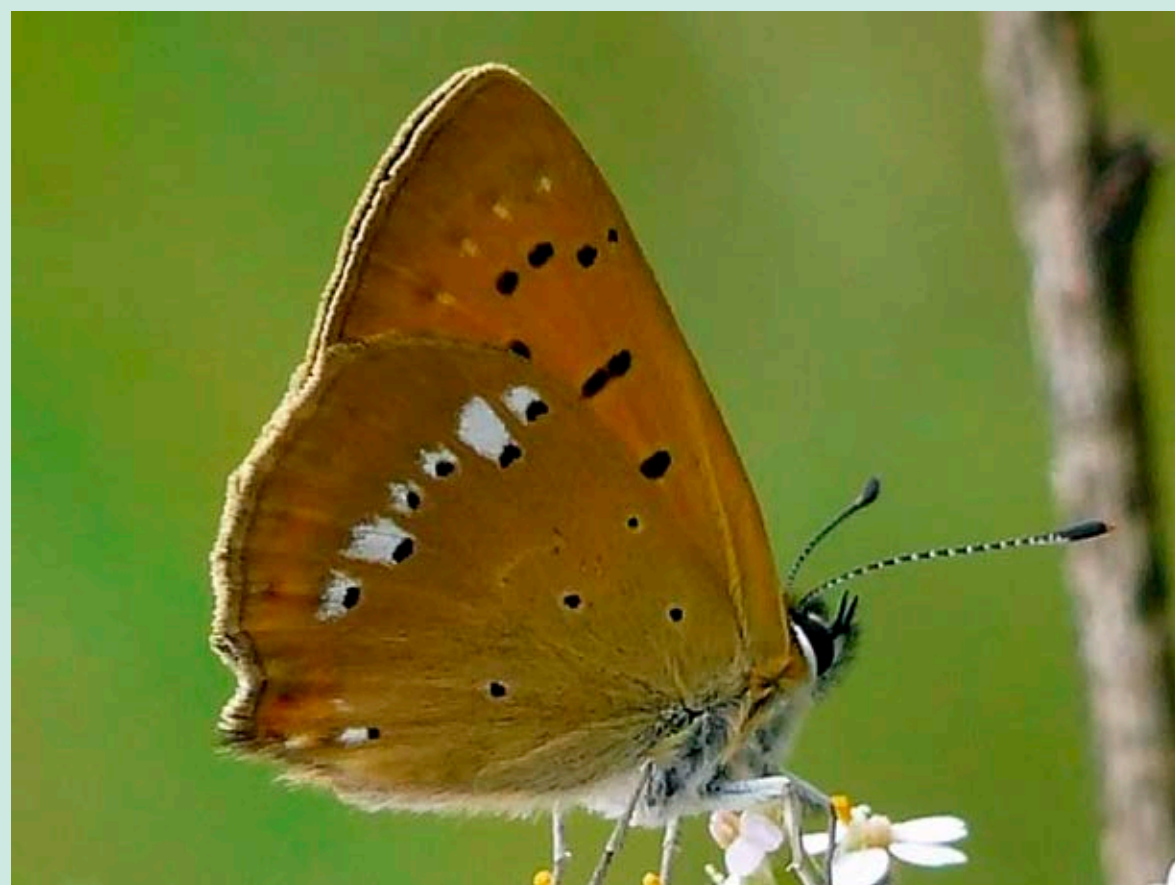
Samiec (JP)

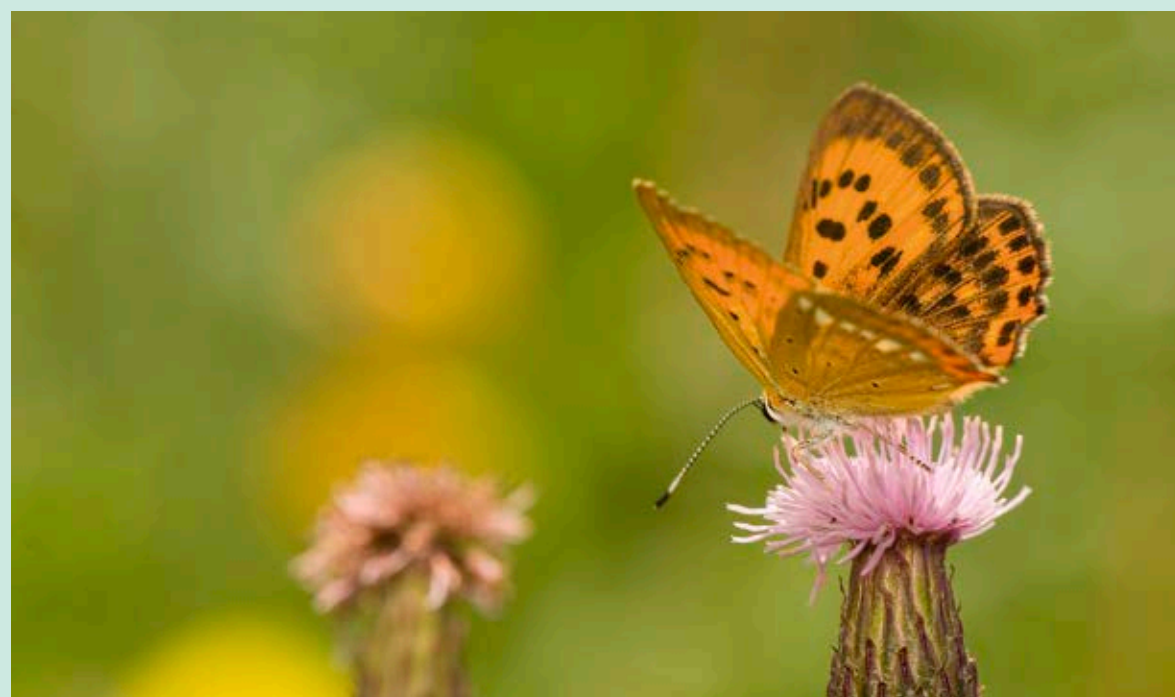
Samica (JP)

Samica (GG)

(JP)

(GG)

22. Czerwończyk uroczek – *Lycaena tityrus* (Poda, 1761)

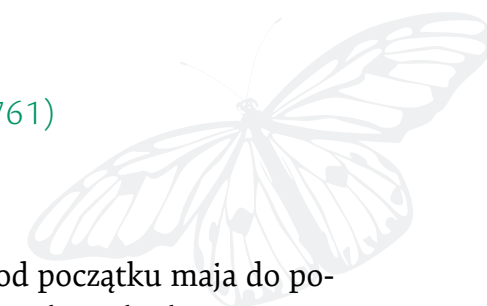
Rozpiętość skrzydeł: do 30 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki szczawiu.

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch pokoleniach, pierwsze od początku maja do połowy czerwca, a drugie od połowy lipca do połowy sierpnia. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Śródlęgowe łąki, polany, przydroża.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce. W górach jest rzadziej spotykany.

(GG)

(GG)

23. Czerwończyk zamgleniec – *Lycaena alciphron* (Rottemburg, 1775)

Rozpiętość skrzydeł: do 40 mm

Rośliny żywicielskie: Szczaw zwyczajny i szczaw polny.

Bionomia: Motyl pojawia się od początku czerwca do końca lipca. Samce wyraźnie różnią się wyglądem od samic (dymorfizm widoczny na zdjęciach). Zimuje jako gąsienica.

Siedlisko występowania: Ugory, łąki, skraje lasów.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce, ale nie jest zbyt często spotykany. Warto dodać, że podobnym gatunkiem, szczególnie w przypadku samic, jest czerwończyk płomieniec (*L. hippothoe*), który jest dość często spotykany na całym obszarze Polski.

Samiec (JP)

Samica (GG)

24. **Pazik brzozowiec** – *Thecla betulae* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 40 mm

Rośliny żywicielskie: Śliwa tarnina, śliwa domowa, czereśnia.

Bionomia: Motyl lata od połowy lipca do końca września. Występuje dymorfizm przejawiający się ubarwieniem wierzchniej strony skrzydeł. Samce mają skrzydła z wierzchu brunatne, u samic na pierwszej parze skrzydeł znajduje się pomarańczowa plama. Zimuje w stadium jaja.

Siedlisko występowania: Zarośla z tarniną, skraje lasów, sady.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce, ale spotyka się go niezbyt często i na ogół pojedynczo.

(JP)

Samica (JP)

25. **Zieleńczyk ostrężyniec** – *Callophrys rubi* (Linnaeus, 1758)

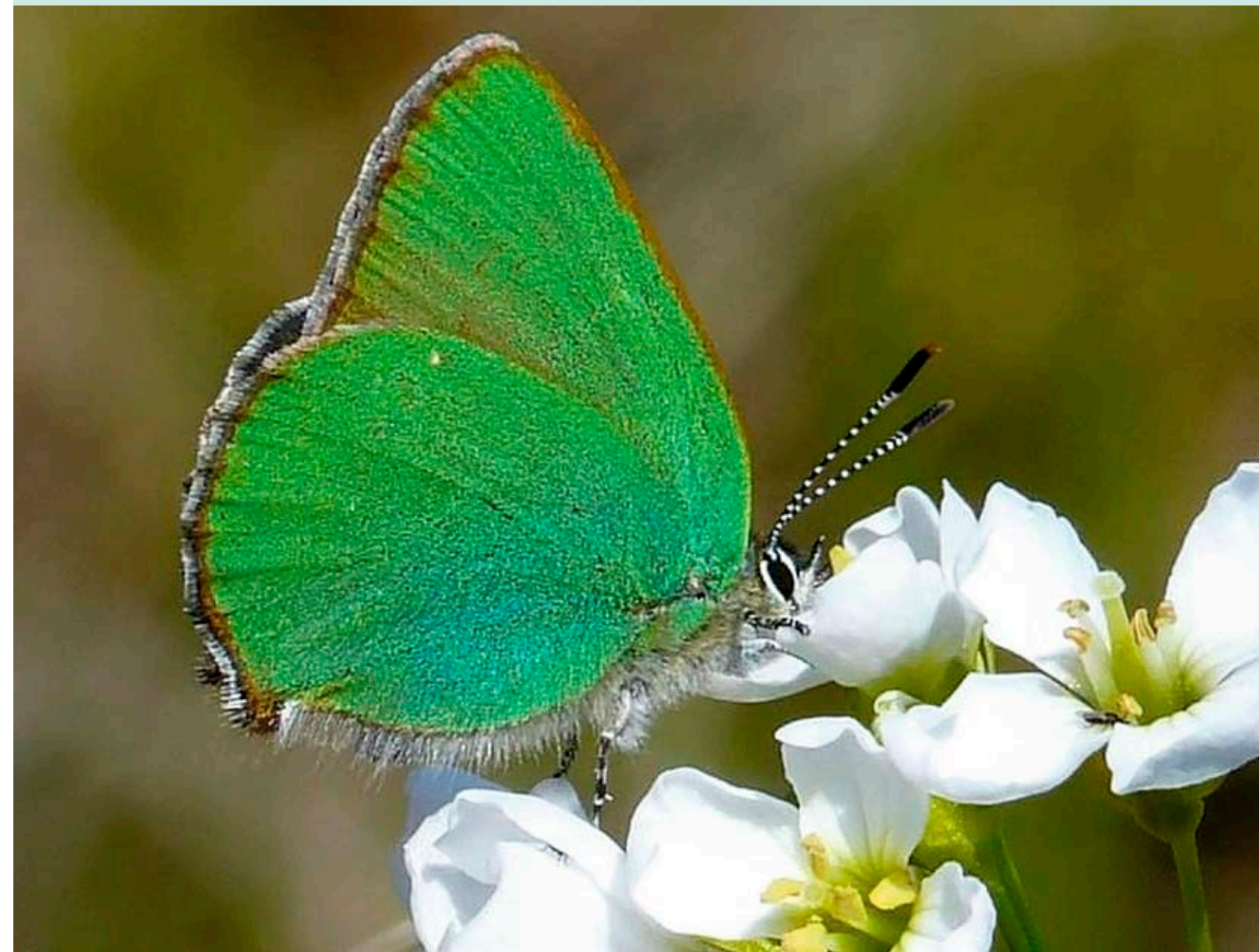
Rozpiętość skrzydeł: do 30 mm

Rośliny żywicielskie: Gąsienica żeruje m.in. na kruszynie pospolitej, borówce bagiennej, żarnowcu miotlastym, komonicy zwyczajnej.

Bionomia: Motyl lata od połowy kwietnia do połowy czerwca. Zimuje w stadium poczwarki.

Siedlisko występowania: Skraje lasów, polany śródleśne, wrzosowiska.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce, najbardziej pospolity w borach sosnowych na niżu.

(JP)

26. **Ogończyk ostrokrzewowiec** – *Satyrium ilicis* (Esper, 1779)

Rozpiętość skrzydeł: do 35 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki dębów.

Bionomia: Motyl lata od połowy czerwca do początku sierpnia. Zimuje w stadium jaja.

Siedlisko występowania: Młodniki dębowe, lasy sosnowe z udziałem młodych dębów, drogi leśne.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce poza wysokimi górami.

(GG)

27. **Ogończyk wiązowiec** – *Satyrium w-album* (Knoch, 1782)

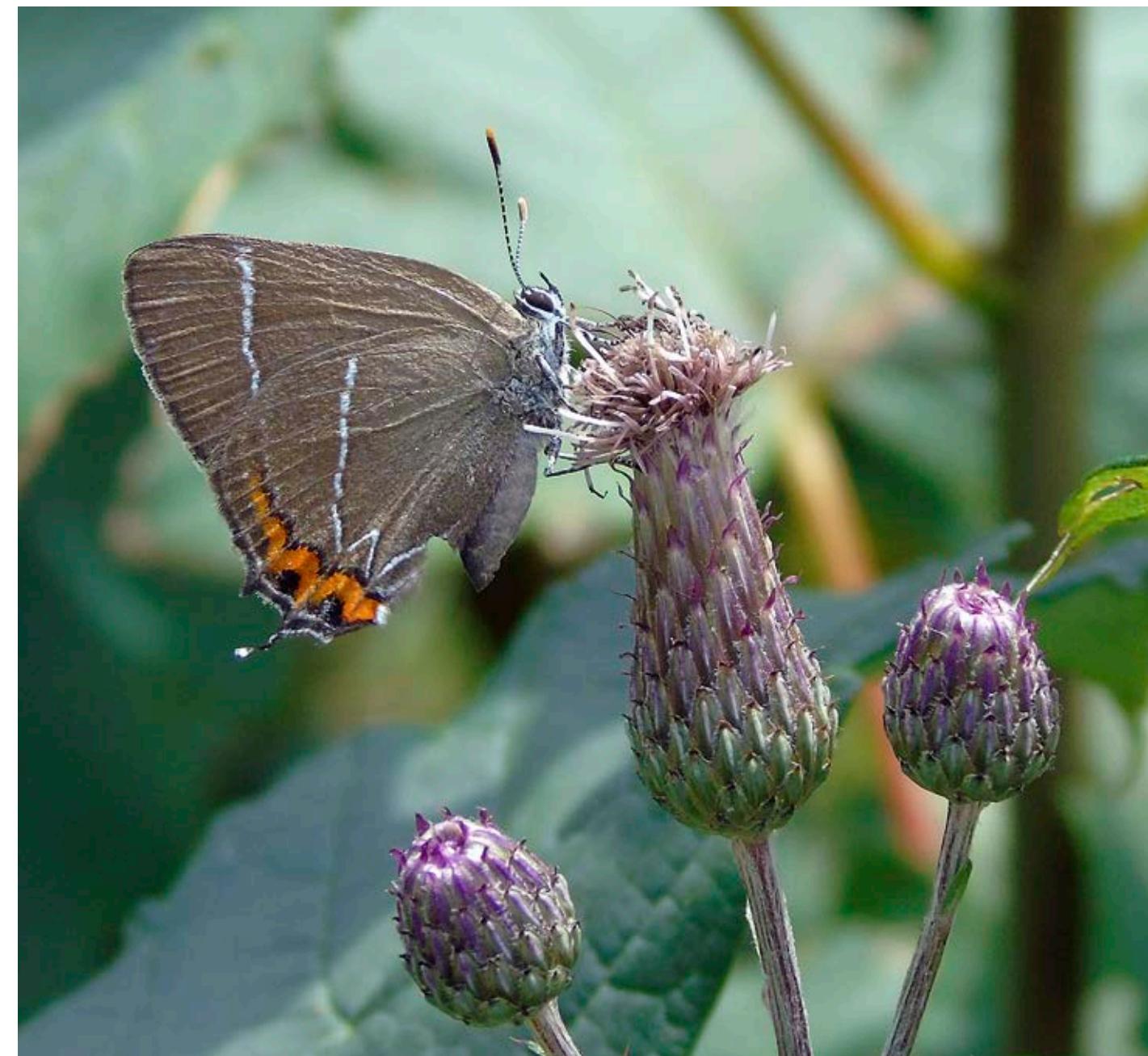
Rozpiętość skrzydeł: do 35 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki wiązów.

Bionomia: Motyl pojawia się od połowy czerwca do połowy sierpnia. Zimuje w stadium jaja.

Siedlisko występowania: Łęgi, zadrzewienia przydrożne.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce, ale spotykany niezbyt często.

(DK)

28. **Ogończyk śliwowiec** – *Satyrium pruni* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 35 mm

Rośliny żywicielskie: Śliwa tarnina, śliwa domowa, czeremcha zwyczajna.

Bionomia: Motyl lata od połowy maja do połowy lipca. Zimuje w stadium jaja.

Siedlisko występowania: Zarośla z tarniną, skraje lasów, sady.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce (z wyjątkiem północnej części kraju oraz wyższych partii gór), na ogół często spotykany. Na Podkarpaciu możliwe jest spotkanie trzech kolejnych i dość podobnych gatunków, które nie zostały ujęte w opracowaniu: *S. spini*, *S. ilicis* i *S. acaciae*.

(JP)

29. **Modraszek argiades** – *Cupido argiades* (Pallas, 1771)

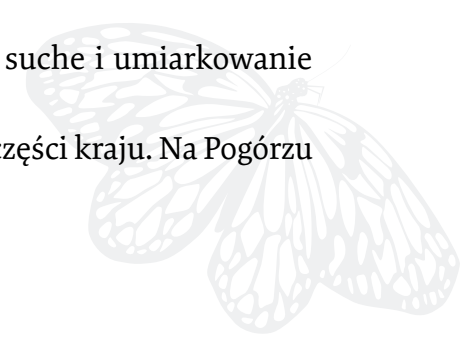
Rozpiętość skrzydeł: do 30 mm

Rośliny żywicielskie: Koniczyna łąkowa, komonica zwyczajna, komonica błotna, lucerna siewna.

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch, a nawet w trzech pokoleniach. Pierwsze występuje od początku maja do połowy czerwca, drugie od końca czerwca do połowy września. Widoczny jest wyraźny dymorfizm płciowy (u większości gatunków modraszków samiec ma wierzch skrzydeł w odcieniach koloru niebieskiego, a samica koloru brązowego). Zimuje wyrośnięta gąsienica.

Siedlisko występowania: Łąki, skraje lasów, przydroża. Preferuje suche i umiarkowanie wilgotne środowiska.

Występowanie i ochrona: Nie występuje w północno-zachodniej części kraju. Na Pogórzu Przemyskim jest pospolity.

(DK)

30. **Modraszek wieszczek** – *Celastrina argiolus* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 30 mm

Rośliny żywicielskie: Gąsienica jest polifagiczna – żeruje na wielu gatunkach roślin z różnych rodzin. Jego „ulubionymi” roślinami pokarmowymi są jednak: kruszyna pospolita, szakłak, dereń świdwa, chmiel zwyczajny oraz wrzós zwyczajny.

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch pokoleniach. Pierwsze występuje od połowy maja do połowy czerwca, drugie od końca czerwca do połowy sierpnia. U tego gatunku również zaznacza się wyraźny dymorfizm płciowy (widoczny na zdjęciach). Zimuje poczwarka.

Siedlisko występowania: Wilgotne lasy liściaste, przyleśne łąki, torfowiska.

Występowanie i ochrona: Występuje w całym kraju i wszędzie jest pospolity.

Samica (JP)

Samiec (JP)

Spód skrzydeł (GG)

31. **Modraszek nausitous** – *Phengaris nausithous* (Bergsträsser, 1779)

Rozpiętość skrzydeł: do 40 mm

Bionomia: Gąsienica początkowo żeruje na krwiściagu lekarskim, a potem (w czwartym stadium rozwoju) jest adoptowana przez mrówki z rodzaju *Myrmica*. W mrowisku odżywia się jajami i larwami mrówek. Motyl pojawia się w okresie od początku lipca do końca sierpnia. Zimuje gąsienica. Przepoczwarcza się w mrowisku.

Siedlisko występowania: Wilgotne łąki.

Występowanie i ochrona: Jest gatunkiem prawnie chronionym w Polsce. Występuje głównie w południowej części kraju. Znane są także stanowiska z Mazowsza i Podlasia. Na Podkarpaciu można spotkać jeszcze cztery inne gatunki z rodzaju *Phengaris*. Są to: *P. arion*, *P. teleius*, *P. alcon*, *P. rebelii*.

(DK)

32. **Modraszek srebroplamek** – *Plebejus argyrognomon* (Bergsträsser, 1779)

Rozpiętość skrzydeł: do 35 mm

Rośliny żywicielskie: Cieciora pstra, traganek szerokolistny.

Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch pokoleniach: od połowy maja do końca czerwca oraz od połowy lipca do początku września. Zimuje jajo.

Siedlisko występowania: Łąki, polany, przydroża, skraje lasów.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce, szczególnie w jej południowo-wschodniej części. Na omawianym obszarze spotkać można jeszcze kilka innych gatunków z rodzaju *Plebejus*, z czego najbardziej rozpowszechnionymi są *P. argus* oraz *P. idas*.

(GG)

33. **Modraszek ikar** – *Polyommatus icarus* (Rottemburg, 1775)

Rozpiętość skrzydeł: do 35 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki z rodziny motylkowych (m.in. komonica zwyczajna, komonica błotna, koniczyna biała, lucerna siewna).

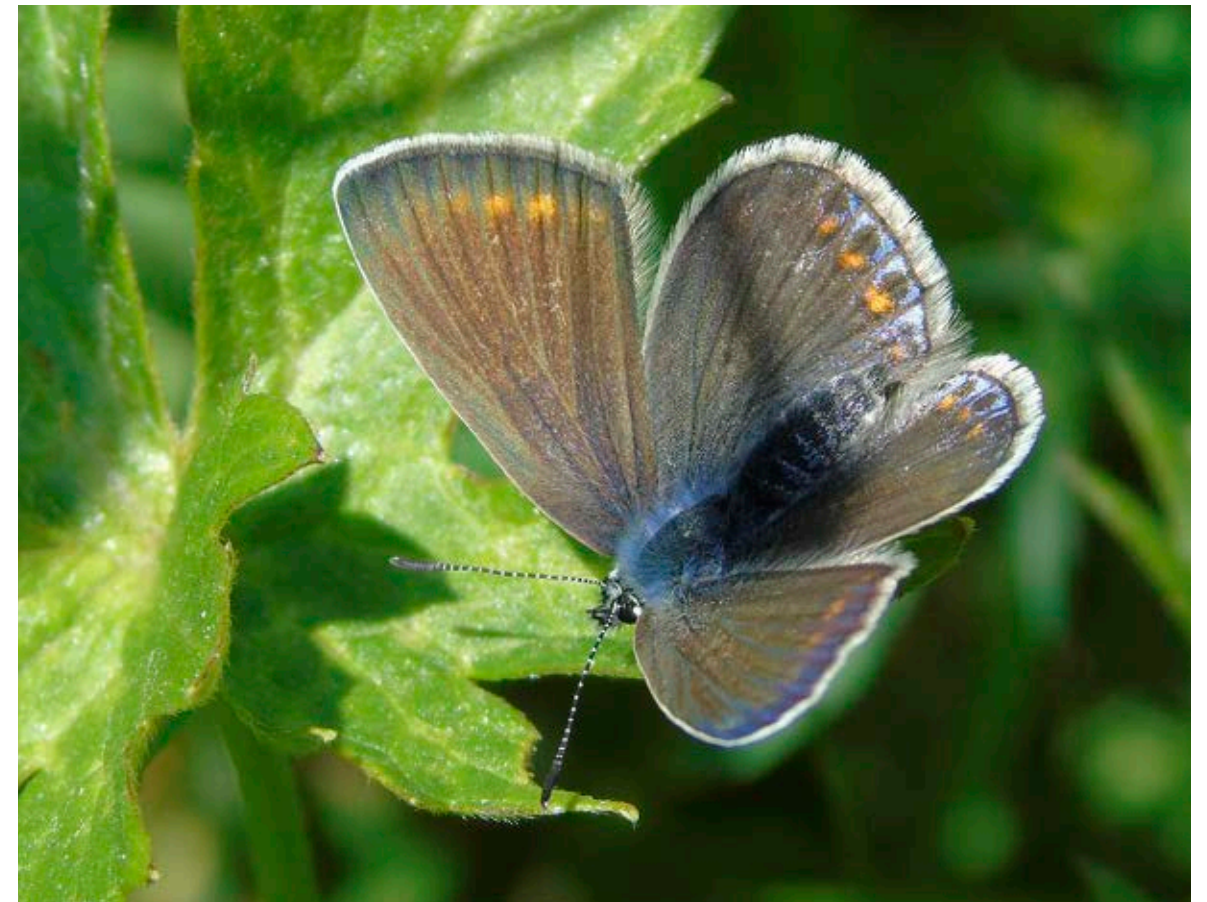
Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch pokoleniach. Pierwsze od połowy maja do końca czerwca, drugie od połowy lipca do końca sierpnia. U gatunku zauważa się wyraźny dymorfizm płciowy (widoczny na zdjęciach). Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Łąki, polany, przydroża.

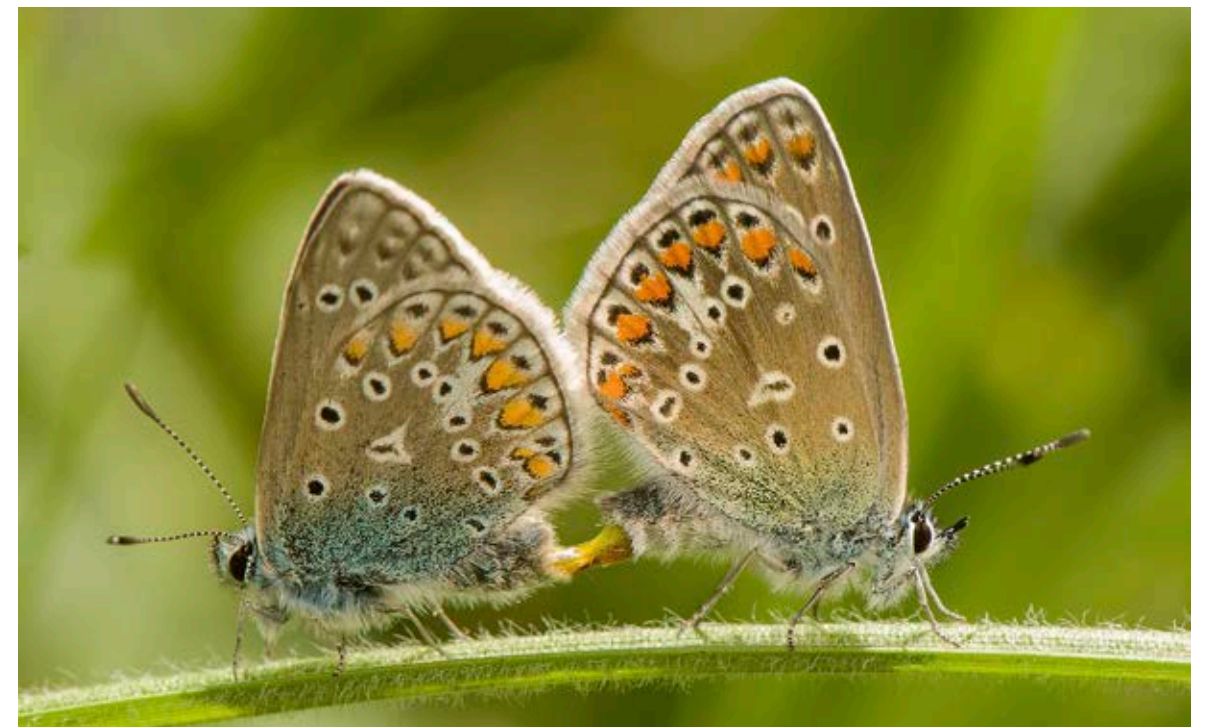
Występowanie i ochrona: Występuje w całym kraju i wszędzie jest pospolity.

Samiec (DK)

Samica (DK)

(GG)

34. **Dostojka malinowiec** – *Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758)

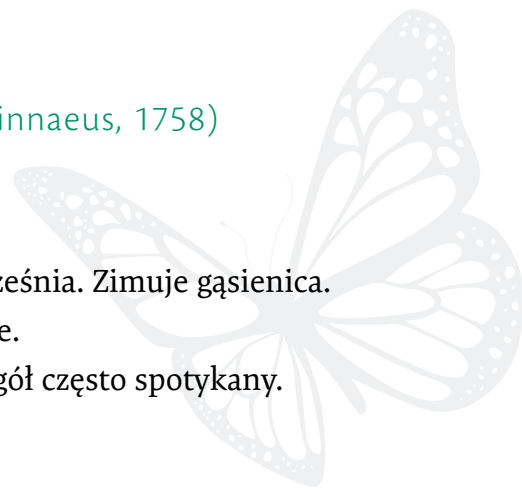
Rozpiętość skrzydeł: do 65 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki fiołków.

Bionomia: Motyl lata od połowy czerwca do połowy września. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Zręby, przyleśne łąki, drogi leśne.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce, na ogół często spotykany.

(GG)

Samiec (GG)

Samica (GG)

35. **Dostojka aglaja** – *Argynnis aglaja* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 60 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki fiołków.

Bionomia: Motyl lata od połowy czerwca do końca sierpnia. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Zręby, przyleśne łąki i polany.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce, ale jest nielicznie spotykany.

(JP)

(JP)

36. **Dostojka adype** – *Argynnis adippe* (Denis & Schiffermüller, 1775)

Rozpiętość skrzydeł: do 55 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki fiołków.

Bionomia: Motyl lata od połowy czerwca do połowy sierpnia. Zimuje w stadium jaja.

Siedlisko występowania: Zręby, przyleśne łąki, drogi leśne.

Występowanie i ochrona: Podobnie jak poprzedni gatunek występuje w całej Polsce, ale zwykle jest nieliczny.

(GG)

37. **Dostojka latonia** – *Issoria lathonia* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 50 mm

Rośliny żywicielskie: Fiołek polny.

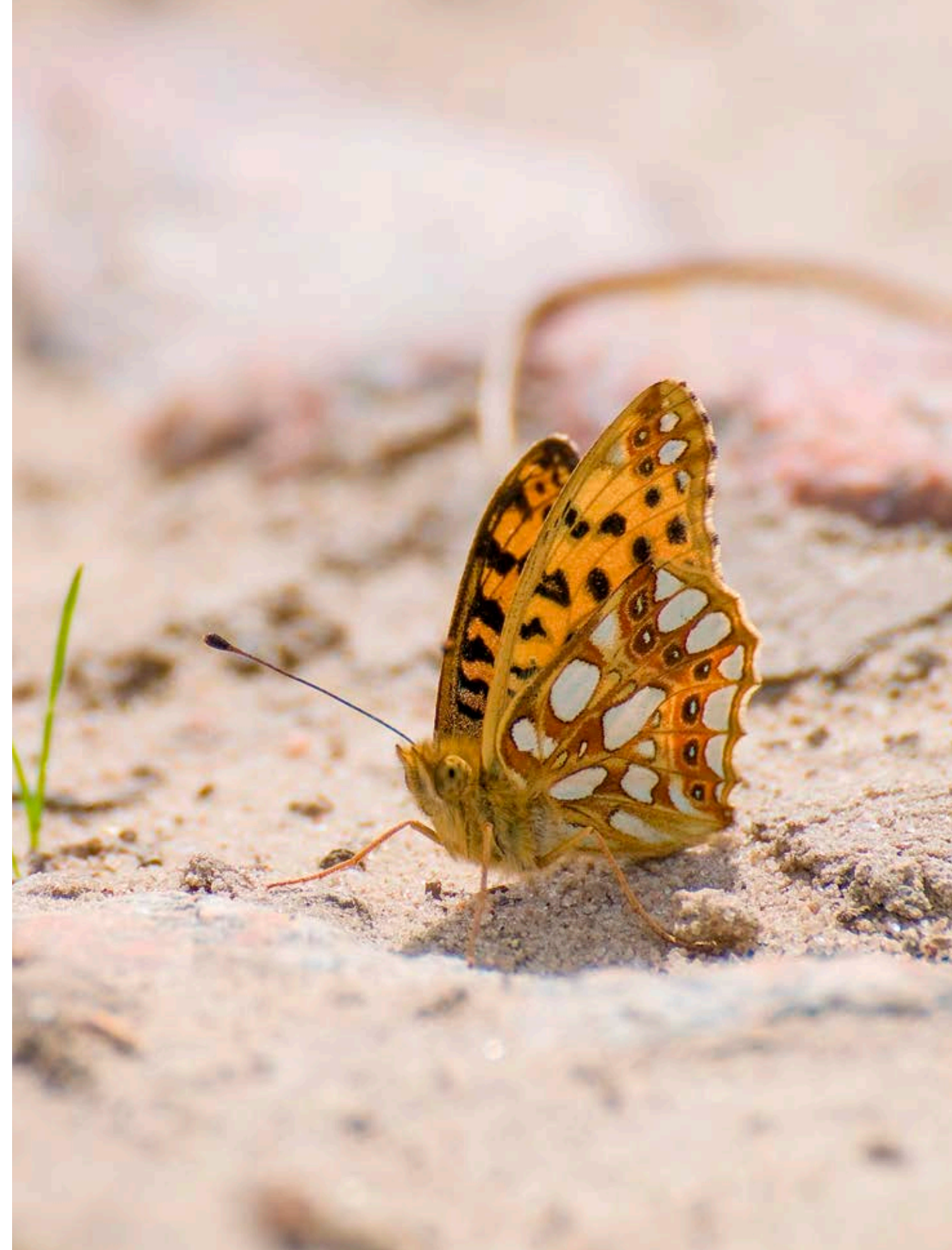
Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch, a czasami nawet w trzech pokoleniach. Pierwsze od połowy kwietnia do końca czerwca, drugie od końca czerwca do połowy września. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Suche łąki, sady, ogrody, murawy kserotermiczne.

Występowanie i ochrona: Występuje na terenie całego kraju i wszędzie jest pospolity.

(GG)

(GG)

38. **Dostojka ino** – *Brenthis ino* (Rottemburg, 1775)

Rozpiętość skrzydeł: do 45 mm

Rośliny żywicielskie: Wiązówka błotna i krwisiąg lekarski.

Bionomia: Motyl lata od połowy czerwca do końca lipca. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Wilgotne łąki, polany.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce. W miejscach występowania bywa liczny. Gatunkiem podobnym i występującym dość licznie w niektórych miejscach jest *Boloria selene*.

(GG)

39. **Dostojka dafne** – *Brenthis daphne* (Bergsträsser, 1780)

Rozpiętość skrzydeł: do 50 mm

Rośliny żywicielskie: Głównie malina pospolita.

Bionomia: Motyl lata od połowy czerwca do połowy sierpnia. Zimuje rozwinięta gąsienica w jajach.

Siedlisko występowania: Leśne polany, łąki i zręby.

Występowanie i ochrona: Najwięcej stanowisk znanych jest w północnej części kraju. Poza tym występuje w Beskidzie Niskim, Bieszczadach, a także na Pogórzu Przemyskim.

(DK)

40. **Rusałka admirał** – *Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 65 mm

Rośliny żywicielskie: Pokrzywa zwyczajna.

Bionomia: Motyle po przezimowaniu pojawiają się początkiem maja i latają do końca czerwca. W tym czasie składają jaja, z których rozwija się nowe pokolenie, ukazujące się od połowy lipca.

Siedlisko występowania: Leśne drogi, polany, sady.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i wszędzie jest pospolity.

(MH)

(MH)

41. **Rusałka osetnik** – *Vanessa cardui* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 60 mm

Rośliny żywicielskie: Oset, ostrożeń, żmijowiec zwyczajny, ostrzeń pospolity, łopian większy, popłoch pospolity.

Bionomia: Motyl ten nie zimuje w Polsce. Obserwowane przez wiosnę osobniki przylatują z północnej Afryki lub południowej Europy. Rozwijające się w naszych warunkach klimatycznych pokolenie można odnotowywać od połowy lipca do końca września, po czym odlatują one z powrotem na południe.

Siedlisko występowania: Pola, łąki, polany.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce z różną częstotliwością w kolejnych latach.

(JP)

(DK)

42. **Rusałka pawik – *Inachis io*** (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 65 mm

Rośliny żywicielskie: Pokrzywa zwyczajna.

Bionomia: Pokolenie letnie pojawia się od połowy lipca. Podobnie do pozostałych gatunków rusałek zimuje w stadium imago. Częstymi miejscami zimowania są np. piwnice, poddasza, jaskinie.

Siedlisko występowania: Spotkać go można w przeróżnych środowiskach, ale preferuje lasy liściaste i ich obrzeża.

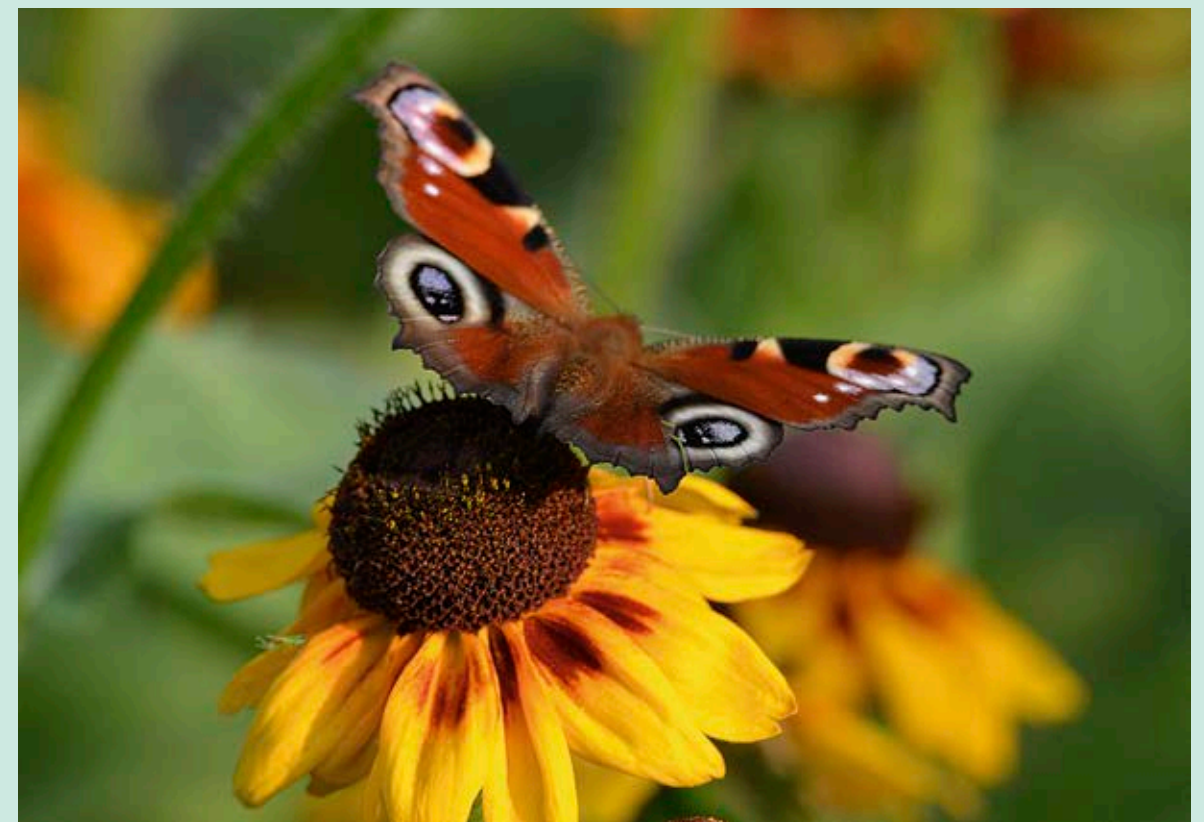
Występowanie i ochrona: Występuje na terenie całego kraju i wszędzie jest pospolity.

(DK)

(MH)

(MH)

43. **Rusałka pokrzywnik** – *Aglais urticae* (Linnaeus, 1758)

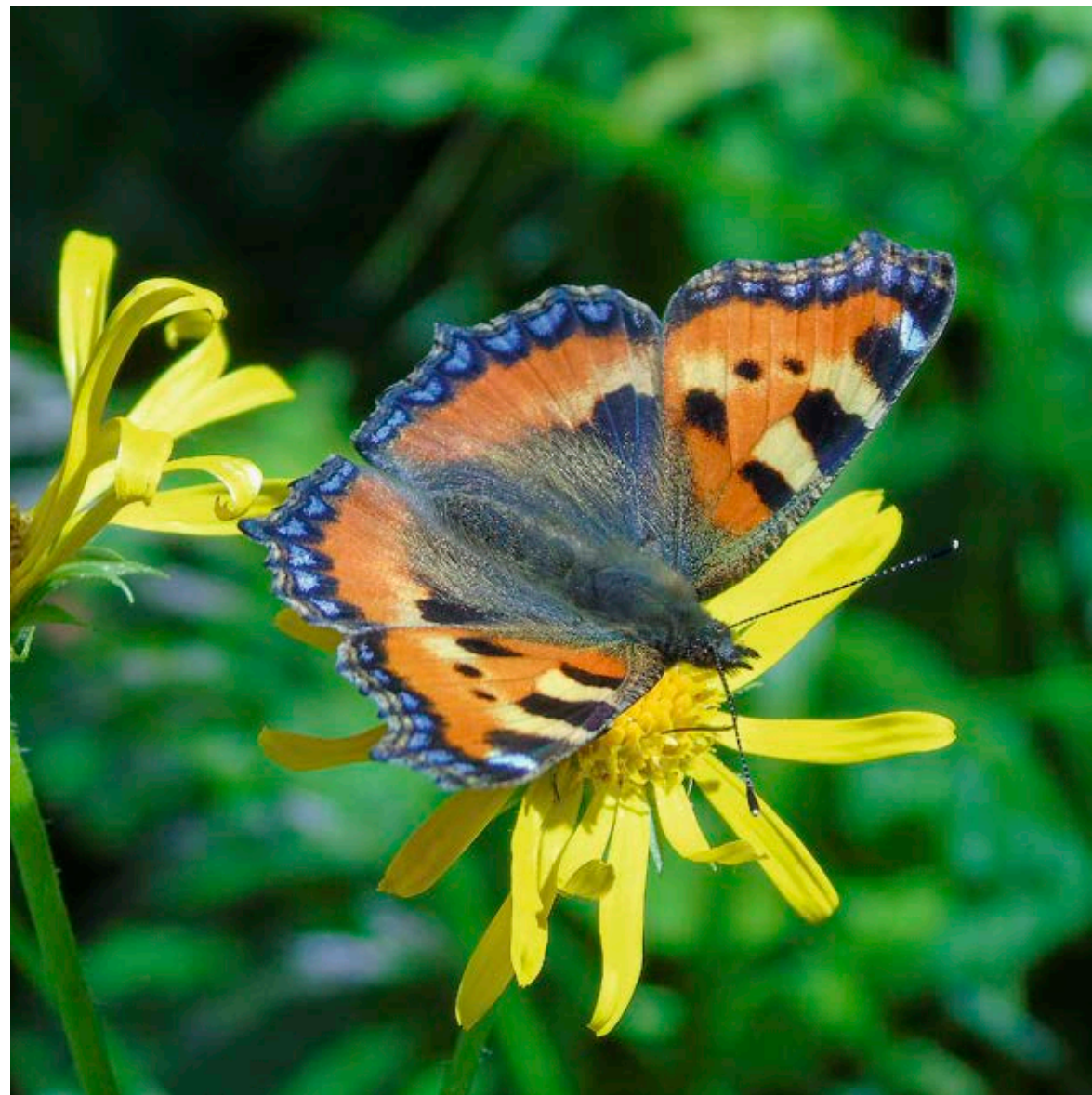
Rozpiętość skrzydeł: do 50 mm

Rośliny żywicielskie: Pokrzywa zwyczajna.

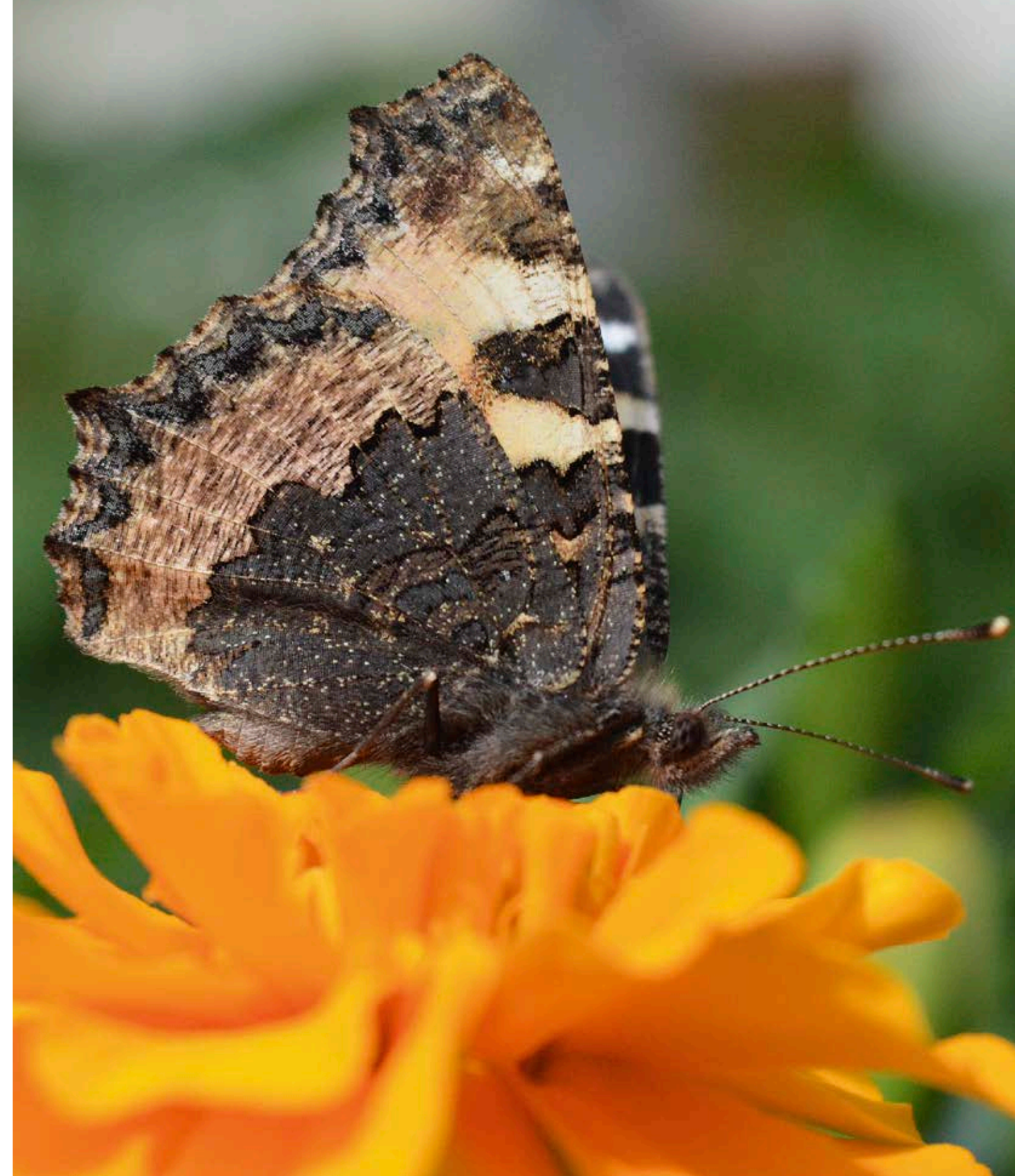
Bionomia: Motyl pojawia się w dwóch pokoleniach: pierwsze od połowy czerwca do końca lipca, a drugie od połowy sierpnia. Drugie pokolenie, po przezimowaniu, można obserwować od połowy maja. Zimują na poddaszach, w altanach, a także w jaskiniach.

Siedlisko występowania: Porównywalnie do rusałki pawika spotkać go można w rozmaitych typach środowisk.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i wszędzie jest pospolity, w niektórych latach bywa rzadziej spotykany.

(DK)

(MH)

44. **Rusałka ceik** – *Polygonia c-album* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 50 mm

Rośliny żywicielskie: Gąsienica jest polifagiem i żeruje na różnych roślinach, m.in. na wierzbie iwie, leszczynie pospolitej, pokrzywie, chmielu.

Bionomia: Rozwój i pojaw motyli są bardzo zbliżone do rusałki pokrzywnika. Zimują dorosłe motyle, jednak miejsca zimowania nie są znane.

Siedlisko występowania: Skraje lasów, ogrody.

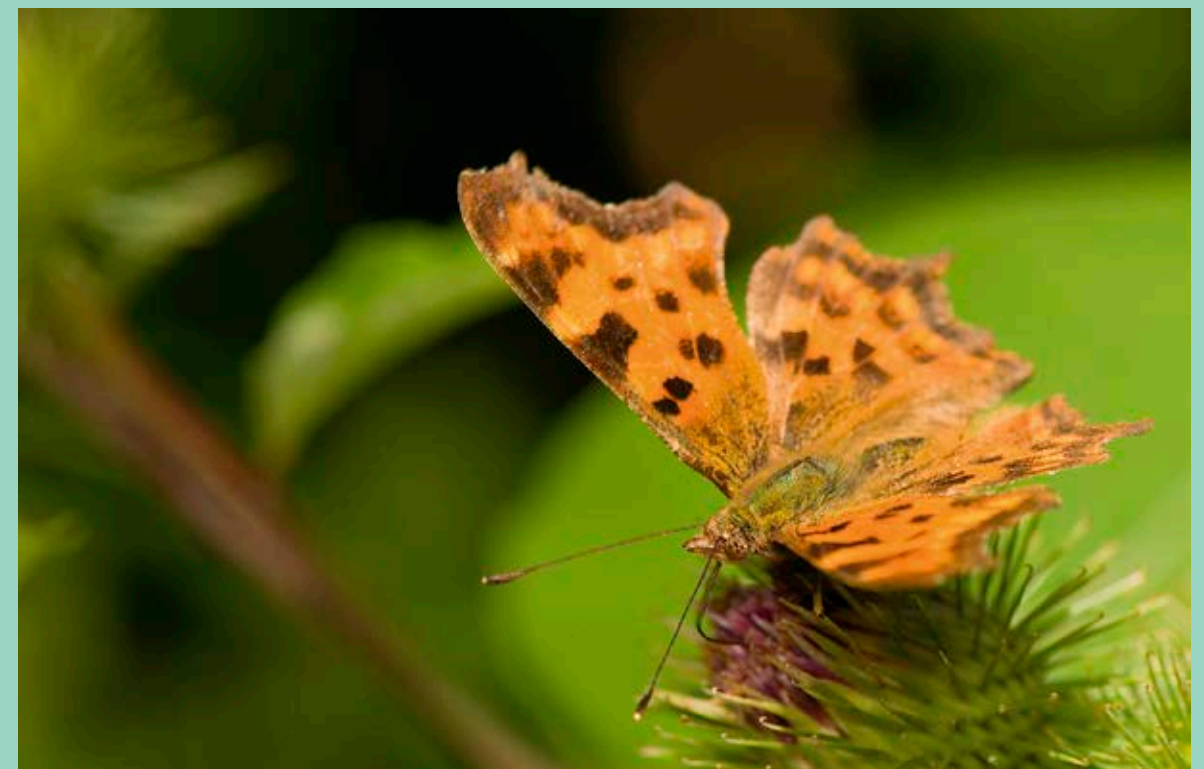
Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i jest często spotykany.

(MS)

(GG)

(GG)

45. **Rusałka kratkowiec** – *Araschnia levana* (Linnaeus, 1758)

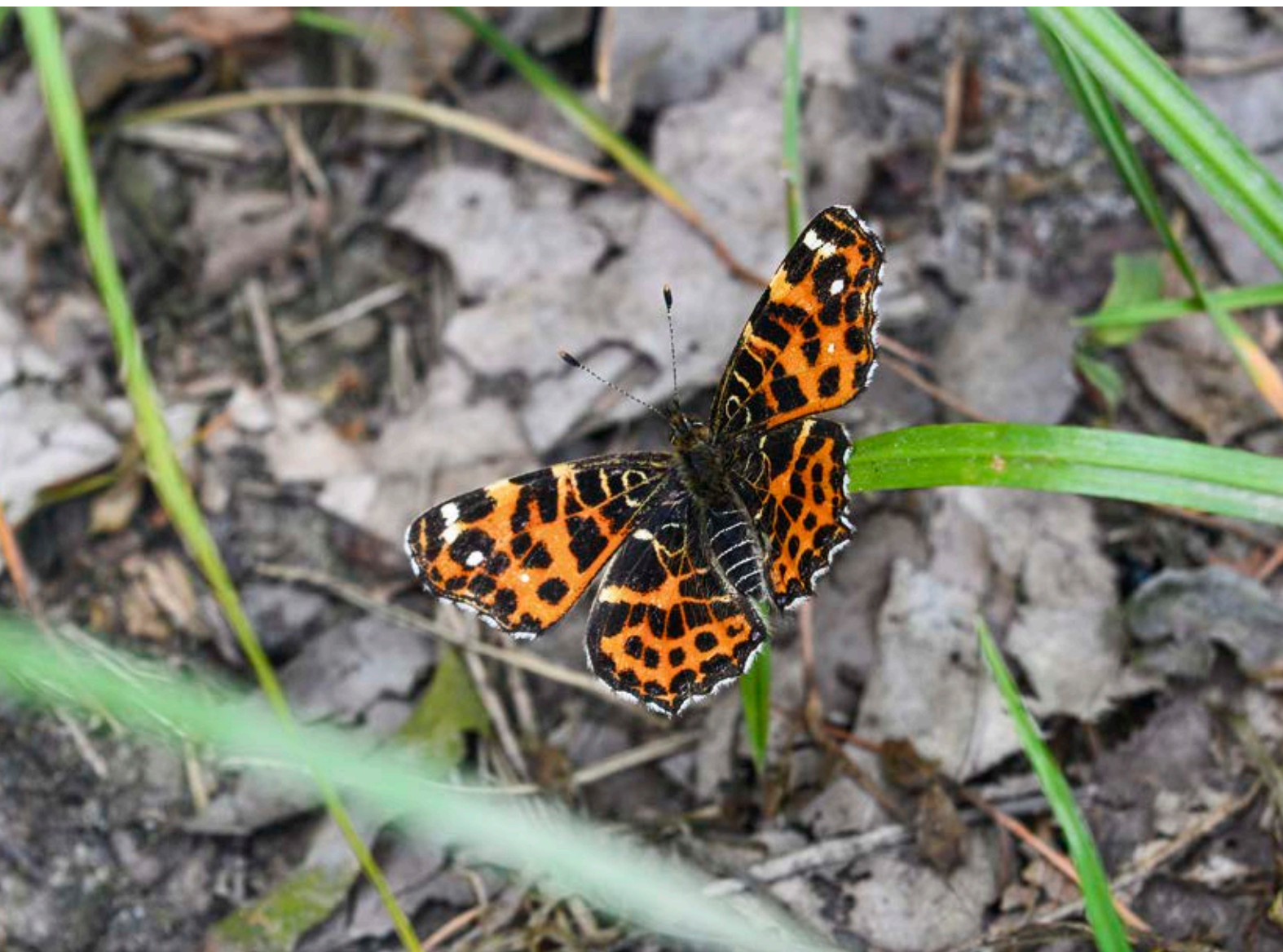
Rozpiętość skrzydeł: do 35 mm

Rośliny żywicielskie: Pokrzywa zwyczajna.

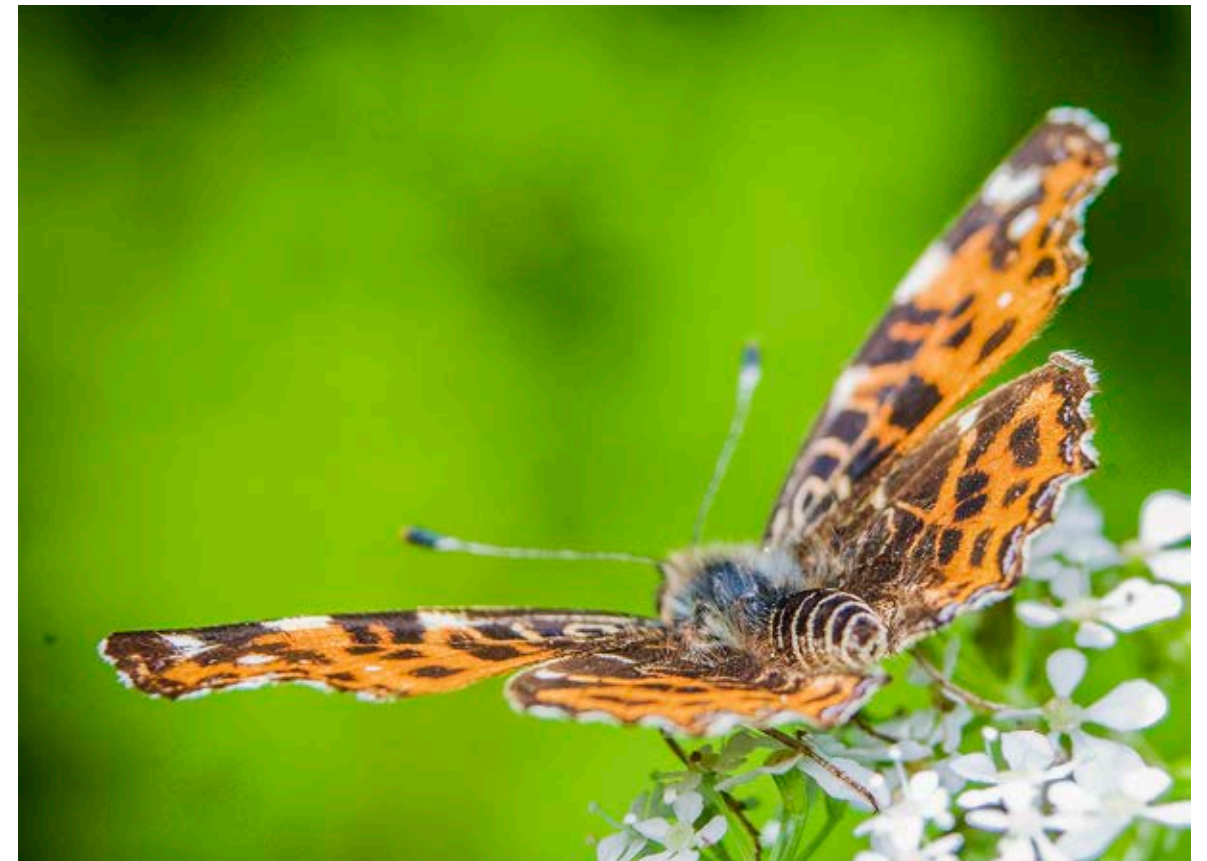
Bionomia: Pojawia się w dwóch pokoleniach: pierwsze od połowy kwietnia do połowy czerwca, a drugie od lipca do końca sierpnia. Ciekawostką jest wyraźny dymorfizm sezonowy (pierwsze pokolenie ma tło skrzydeł koloru rdzawego, a drugie koloru czarnego z białymi przepaskami). W odróżnieniu do pozostałych gatunków rusałek zimuje w stadium poczwarki.

Siedlisko występowania: Przyleśne łąki i polany w wilgotnych lasach liściastych.

Występowanie i ochrona: Występuje na terenie całego kraju i wszędzie jest pospolity.

Osobnik pierwszego pokolenia (MH)

Osobnik pierwszego pokolenia (GG)

Osobnik drugiego pokolenia (GG)

46. **Rusałka żałobnik** – *Nymphalis antiopa* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 70 mm

Rośliny żywicielskie: Brzoza brodawkowata, brzoza omszona, wierzba iwa.

Bionomia: Pokolenie letnie pojawia się od połowy lipca. Zimuje w stadium imago.

Siedlisko występowania: Lasy liściaste i mieszane, zwłaszcza łęgi.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce, ale na ogół nielicznie spotykany.

(MH)

(GG)

47. **Rusałka drzewoszek** – *Nymphalis xanthomelas* (Esper, 1781)

Rozpiętość skrzydeł: do 60 mm

Rośliny żywicielskie: Jest polifagiem. Gąsienica żeruje m.in. na wierzbie iwie, osice, wiśni, czereśni, śliwie, gruszy.

Bionomia: Pokolenie letnie pojawia się od początku lipca. Zimuje w stadium imago.

Siedlisko występowania: Sady, lasy liściaste i mieszane.

Występowanie i ochrona: Występuje w południowej i we wschodniej Polsce. Na obszarze całej Polski spotkać można także podobny gatunek – *N. polychloros*.

(JP)

48. **Przeplatka atalia** – *Melitaea athalia* (Rottemburg, 1775)

Rozpiętość skrzydeł: do 45 mm

Rośliny żywicielskie: Babka lancetowata, babka zwyczajna, pszeniec łąkowy, przetacznik ożankowy.

Bionomia: Pojawia się w okresie od połowy czerwca do połowy sierpnia. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Śródleśne łąki, polany, zręby, wrzosowiska.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce i na ogół jest pospolity. Na terenie kraju spotkać można jeszcze kilka pokrewnych gatunków, których identyfikacja jest możliwa w oparciu o rysunek na spodzie skrzydeł lub na podstawie budowy narządów rozrodczych.

(GG)

(DK)

49. **Mieniak tęczowiec** – *Apatura iris* (Linnaeus, 1758)

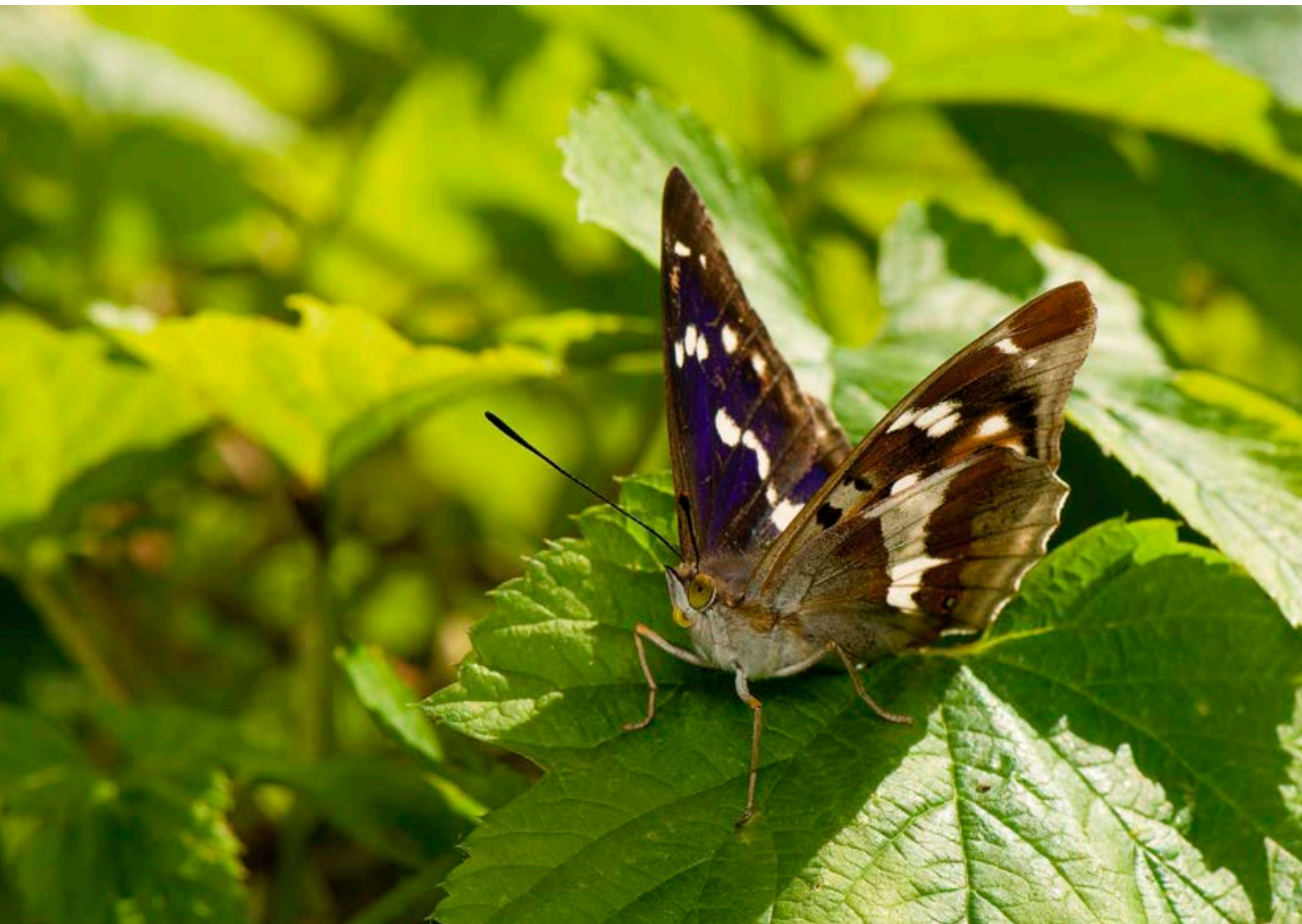
Rozpiętość skrzydeł: do 75 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki wierzby, a także topola osika.

Bionomia: Pojawia się w jednym pokoleniu od połowy czerwca do połowy sierpnia.
Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Lasy liściaste i mieszane, leśne drogi, sady.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce, ale przeważnie jest nieliczny.

(GG)

(EK)

50. **Mieniak strużnik** – *Apatura ilia* (Denis & Schiffermüller, 1775)

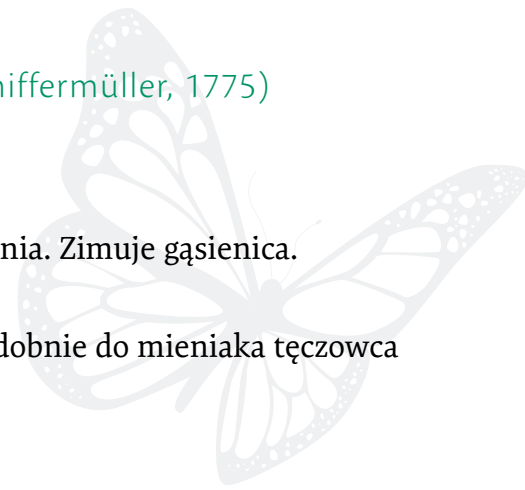
Rozpiętość skrzydeł: do 70 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki topoli.

Bionomia: Motyl lata od połowy czerwca do połowy sierpnia. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Łęgi, drogi leśne, skraje lasów.

Występowanie i ochrona: Występuje w całej Polsce, ale podobnie do mieniaka tęczowca również nielicznie.

(GG)

51. **Osadnik egeria** – *Pararge aegeria* (Linnaeus, 1758)

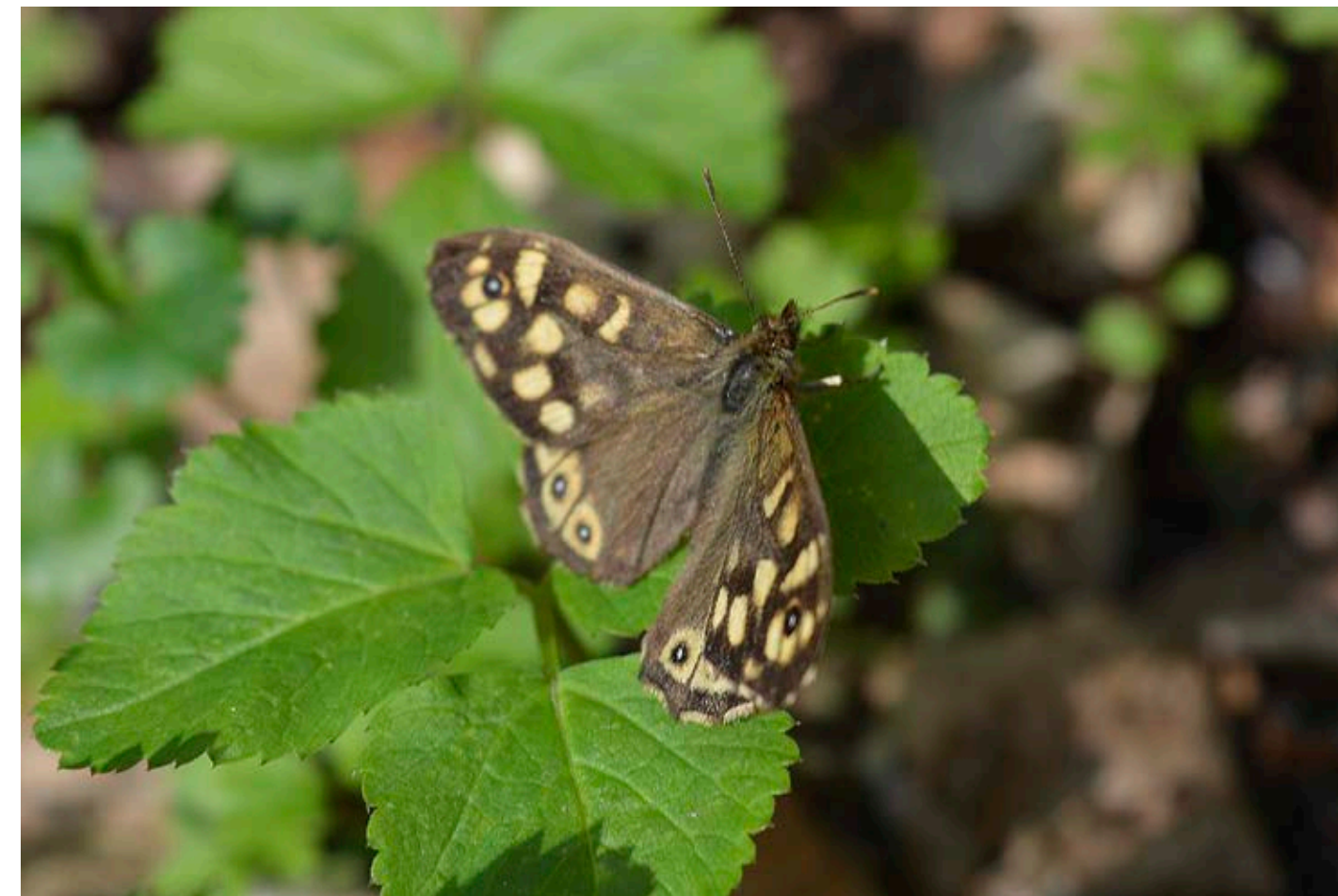
Rozpiętość skrzydeł: do 45 mm

Rośliny żywicielskie: Przeróżne gatunki szerokolistnych traw, m.in. kostrzewa olbrzymia, kłosownica leśna, trzcinnik piaskowy, trzcinnik leśny, kupkówka pospolita.

Bionomia: W ciągu roku można zaobserwować dwa pokolenia: pierwsze występuje od połowy kwietnia do połowy czerwca, a drugie od połowy lipca do końca sierpnia. Zimuje poczwarka.

Siedlisko występowania: Ocienione lasy liściaste i mieszane.

Występowanie i ochrona: Można go spotkać na całym obszarze kraju, zazwyczaj jest pospolity.

(MH)

(GG)

52. Strzępotek ruczajnik – *Coenonympha pamphilus* (Linnaeus, 1758)

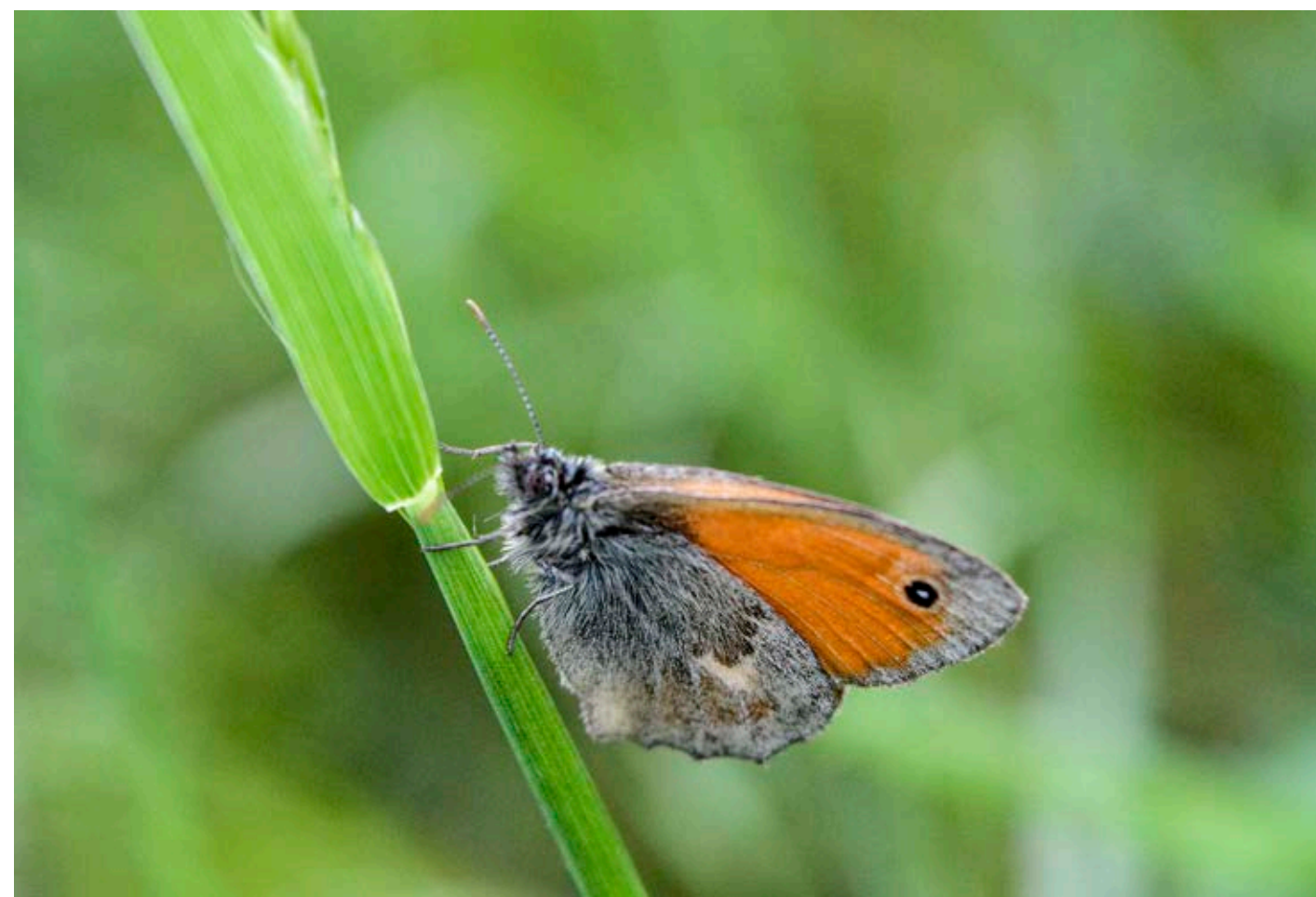
Rozpiętość skrzydeł: do 35 mm

Rośliny żywicielskie: Mietlica pospolita, mietlica rozłogowa, wiechlina łąkowa, kostrzewa czerwona, bliźniczka psia trawka, tomka wonna.

Bionomia: W ciągu roku wykształca dwa lub trzy pokolenia: pierwsze od połowy maja do końca czerwca, drugie od połowy lipca do połowy września. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Łąki, ugory, przydroża.

Występowanie i ochrona: Ten gatunek jest najpospolitszym z kilku w obrębie rodzaju *Coenonympha*, które występują w Polsce. Oprócz niego spotkać można: *C. tullia*, *C. arcania*, *C. glycerion*, *C. hero*, ale zamieszkują one inne biotopy niż *C. pamphilus*.

(MH)

(DK)

53. Przestrojnik trawnik – *Aphantopus hyperantus* (Linnaeus, 1758)

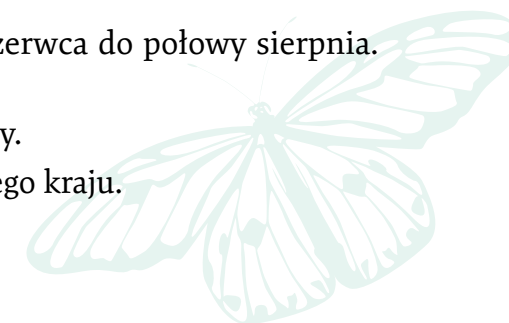
Rozpiętość skrzydeł: do 45 mm

Rośliny żywicielskie: Szeroki wachlarz gatunków traw, m.in. trzcinnik piaskowy, stokłosa prosta, kłosownica pierzasta, wiechlina łąkowa, śmiałek darniowy, mietlica pospolita, turzyca drżączkowata.

Bionomia: Pojawia się w jednym pokoleniu od połowy czerwca do połowy sierpnia. Zimuje w stadium gąsienicy.

Siedlisko występowania: Łąki, polany, przydroża, pola, ogrody.

Występowanie i ochrona: Rozpowszechniony na terenie całego kraju.

(MH)

(DK)

54. Przestrojnik jurtina – *Maniola jurtina* (Linnaeus, 1758)

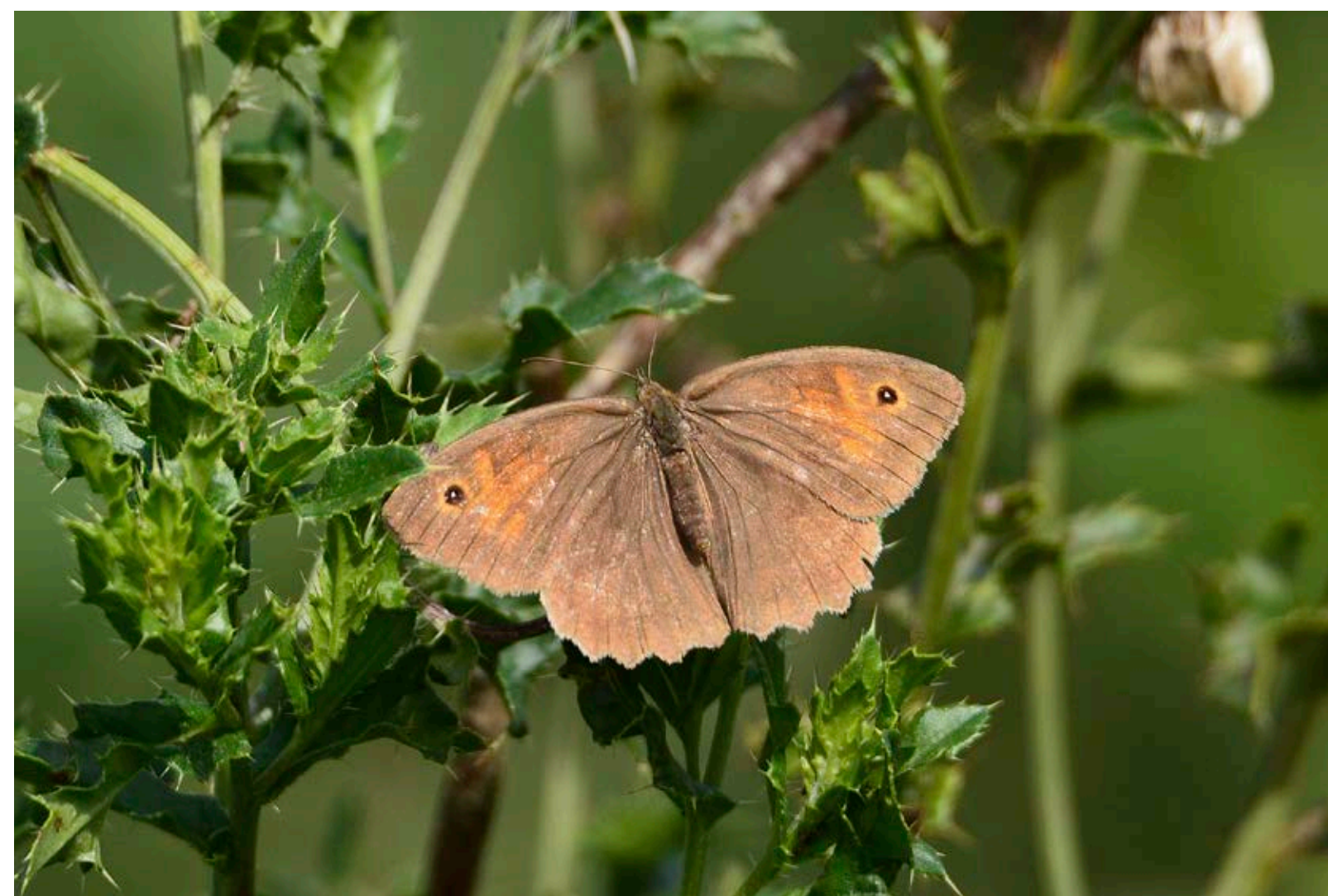
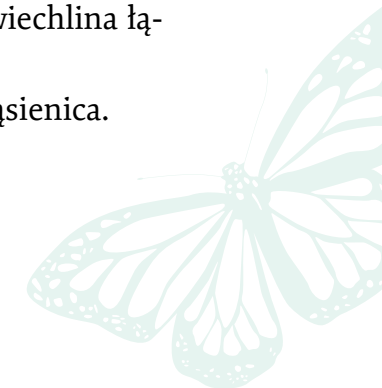
Rozpiętość skrzydeł: do 55 mm

Rośliny żywicielskie: Różne gatunki traw, takich jak: kostrzewa czerwona, wiechlina łąkowa, stokłosa prosta, kłosownica pierzasta, tomka wonna.

Bionomia: Lot motyli trwa od połowy czerwca do końca sierpnia. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Łąki, polany, pastwiska, ugory, zręby, drogi leśne.

Występowanie i ochrona: Pospolity w całym kraju.

(MH)

(DK)

55. Górowka meduza – *Erebia medusa* (Denis & Schiffermüller, 1775)

Rozpiętość skrzydeł: do 45 mm

Rośliny żywicielskie: Stokłosa prosta, kostrzewa czerwona, kostrzewa owcza.

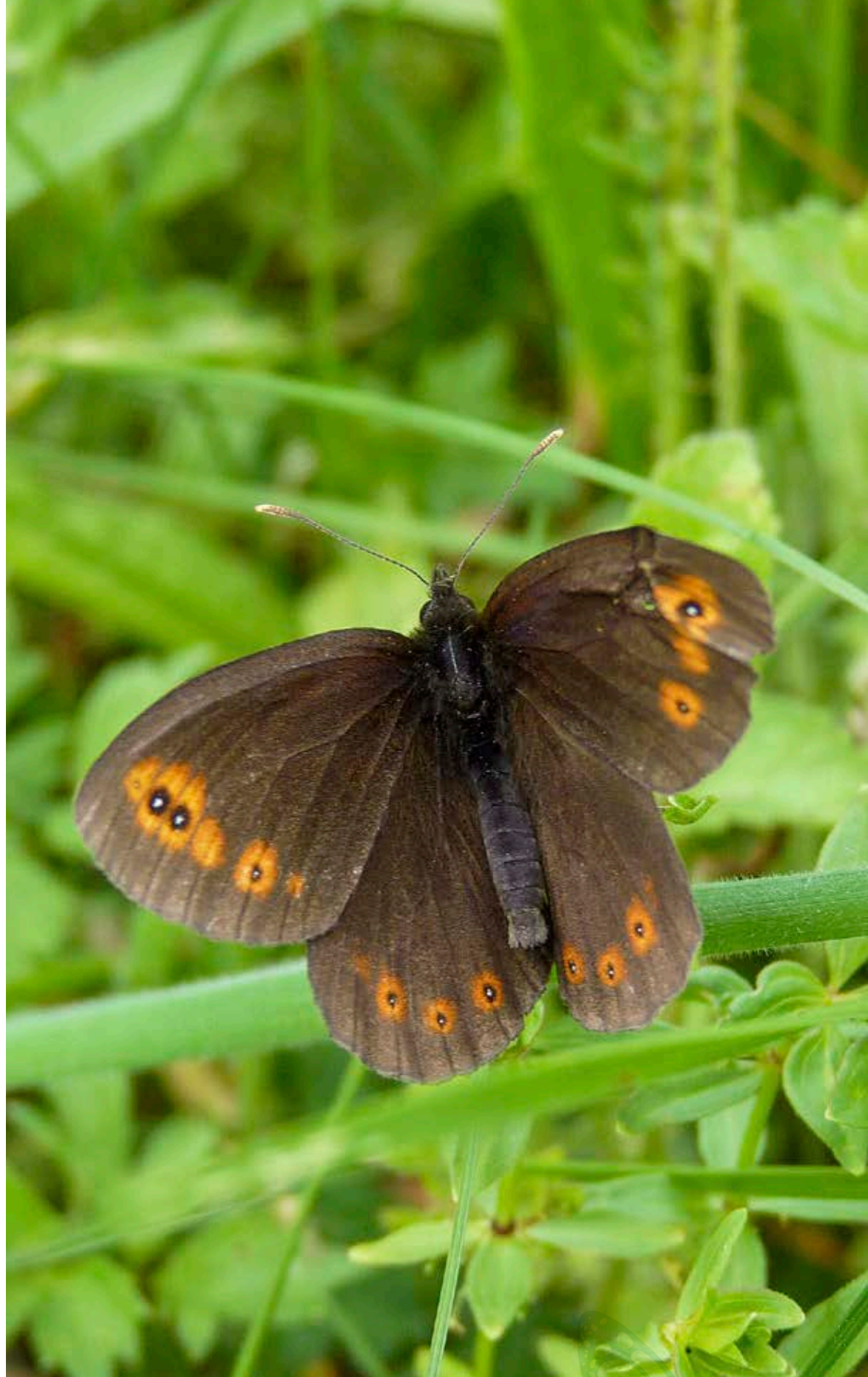
Bionomia: Motyle pojawiają się od połowy maja do połowy lipca. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Obrzeża lasów, kwieciste łąki, polany.

Występowanie i ochrona: Rozpowszechniony głównie w południowej części kraju. W miejscach występowania jest dość liczny. Spośród kilku gatunków górówek występujących w naszym kraju, E. medusa jest najpospolitszym, a przez to najłatwiejszym to zaobserwowania.

(DK)

(DK)

56. **Polowiec szachownica** – *Melanargia galathea* (Linnaeus, 1758)

Rozpiętość skrzydeł: do 50 mm

Rośliny żywicielskie: Wiele gatunków traw, m.in. kostrzewa czerwona, kostrzewa łąkowa, stokłosa prosta, wiechlina łąkowa, mietlica pospolita.

Bionomia: W ciągu roku rozwija się jedno pokolenie, które lata od połowy czerwca do połowy sierpnia. Zimuje gąsienica.

Siedlisko występowania: Łąki, polany, ugory, przydroża.

Występowanie i ochrona: Spotykany w całej Polsce z wyjątkiem północno-wschodniej części, na ogół pospolity.

(DK)

(DK)

L I T E R A T U R A

- Bujoczek M., Bujoczek L., Bylicki J., Flaga S., Kustra S., 2010, *ŁUBNO. Motyle i trzmiele Doliny Łubienki*, RS Druk Drukarnia Wydawnictwo, Rzeszów.
- Buszko J., Maślowski J., 2008, *Motyle dzienne Polski*, Wydawnictwo Koliber, Nowy Sącz.
- Daraż B., 2005, *Owady Ziemi Dubieckiej w obiektywie*, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Dubieckiej, Dubiecko.
- Górnicki A., Tomusiak Z., 2010, *Motyle i trzmiele Podkarpacia*, Wydawnictwo Mercator, Przemyśl.
- Reichholf J.H., 1993, *Obserwujemy motyle. Jak – gdzie – kiedy?*, PWRiL, Warszawa.
- Warecki A., 2010, *Motyle dzienne Polski. Atlas bionomii*, Wydawnictwo Koliber, Nowy Sącz.

